

laiškai lietuviams

— *liepa-rugp./july-august 1980*

DARIUS IR GIRĖNAS	217	Bruno Markaitis, S.J.
KAIP AŠ SUPRANTU TIKĖJIMĄ	219	Kostas Paulius
TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (V)	222	Anicetas Tamošaitis, S.J.
II VATIKANO SUSIRINKIMAS KASDIENINIAME GYVENIME (V)	225	Vysk. V. Brizgys
KUNIGAS — KONTROVERSINĖ ASMENYBĖ	230	Juozas Vaišnys, S.J.
“AŠ JUMS DUODU NAUJĄ ĮSAKYMĄ”	232	Chiara Lubich
MOTERIŠKUMO PASLAPTIS	233	L. Jekentaitė
ŽMOGAUS BŪDO SAVYBIŲ APRAIŠKA	238	Jonas Miškinis
SIEKiant PRASMINGESNIO GYVENIMO	239	Juozas Prunskis
KAINA, KURIĄ SUMOKAME, MYLĖDAMI DIEVĄ	240	J.A. Hardon, S.J.
SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT (II)	242	Danutė Bindokienė
LINKSMOSIOS NAŠLĖS IŠGYVENIMAI	246	Vytautas Kasnis
TĖVYNĖJE	249	D. ir G. Vakariai
KALBA	251	J. Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	252	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Antano Žmuidzinaučiaus (1876-1966) tapybos darbų nuotraukomis. Jis buvo vienas žymiausių mūsų meno veteranų. Mėgstamiausias jo žanras — peizažas. Per savo ilgą gyvenimą nutapė apie du tūkstančius paveikslų. Kaune, jo buvusiuose namuose, įkurtas memorialinis Žmuidzinaučiaus muziejus, kurį per metus aplanko apie ketvirtadalis milijono žmonių. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

DARIUS IR GIRĖNAS

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Minėdami Darių ir Girėną, nesiliaujame kartoję, kad jie buvo didvyriai, kad jie išgarsino Lietuvos vardą. Taip, jie buvo didvyriai. Mūsų nuomone, vieni iš pačių didžiausių. Štai keli svarstymai. Jie atidavė Lietuvai visa, ką turėjo. Sudėjo visus savo išteklius ir viltis į planus, kurie daugeliui atrodė per drąsūs ir nerealūs. Darius ir Girėnas paaukojo dabartį ir ateitį. Susitaikė su visomis galimybėmis, netikėtumais ir nelaimėmis. Nebėgo nuo mirties, bet išskrido jos pasitikti, tikėdamiesi ją nugalėti.

Menkas buvo jų lėktuvas. Net ir aniems laikams. Neturėjo visų navigacijos ir komunikacijos instrumentų, kuriuos šiandien turi net eiliniai lėktuvai, neskirti transatlantinėms kelionėms, nekalbant apie sprausminius lėktuvus, kurie kasdien raižo vandenynus. Lėktuvas buvo ne tik menkas, bet ir perkrautas. Oras buvo žiauriai nepalankus. Be oficialaus leidimo juodu vargais negalais pakilo į lietingą padangę, paskęsdami tirštuose debesyse ir juodoje nežinioje.

Išskridimo žinia pasiekė Europą. Lašas išaugo į upę ir užkrečiančiu entuziazmu patvindė Lietuvą. Visos generacijos laukė, budėjo, meldėsi. Laukė kaimai, bažnytkaimiai, miesteliai ir miestai. Žmonės laukė grupėmis, laukė vieni. O artėjant spėjamai atskridimo valandai, Kaune laukiančiųjų minia išaugo į tūkstančius. Virpėjo lūpos, drebėjo širdys. Akys dairėsi į dangų, ausys stengėsi pagauti artėjančio lėktuvo motoro ūžimą. Ir staiga prabilo Kauno radijas. Tragiška žinia: drąsieji lakūnai žuvo. Lėktuvas nukrito vos keli šimtai kilometrų nuo Kauno. Taip arti. Ir taip toli. Turbūt labai maža buvo Lietuvoje akių, kurios neverkė, ir širdžių, kurių nesuspaudė paralyžuojantis liūdesys. Visa tauta, kelias dienas gyvendama šviesios vilties entuziazmu, negailėtingos likimo jėgos buvo paskandinta tamsioje desperacijoje.

Antanas Žmuidzinavičius

Raudonės pilis (1936)

Darius ir Girėnas, drąsūs, viskam pasirengę žemaičiai ir Amerikos piliečiai, išgarsino Lietuvos vardą. Deja, jų darbas, pradėtas su įkvepiančiu ryžtu, idealizmu, geležine valia ir milžinų narsumu, liko nebaigtas. Pati jaunoji Lietuva, kuriai jų transatlantinis skridimas buvo skirtas, dar tebesanti pradiname kūrimosi periode ir kasdien kovodama su stambiomis valstybės statybos problemomis, palyginti greitai šiuos didvyrius apmiršo ir net deramo paminklo jiems pastatyti nespėjo. Gal čia likimas tų, kurie savo kraštui per daug paaukoja arba, kas galbūt teisingiau, susiduria su žmonėmis, neturinčiais panoraminės vizijos ir visa matuojančiais paprastu mastu. Tokia, pavyzdžiui, buvo Čiurlionio dalia. Panaši lemtis ištiko Darių ir Girėną. Nei Lietuvoje, nei Amerikoje neturėjome užtenkamai žmonių, kurie būtų garsinę drąsiųjų lakūnų vardą ir žygį ne vien proginiais prisiminimais, bet sisteminga, reguliaria, plačiai organizuota veikla. Kai kam atrodo, kad mes, po 35 metų užsienyje, tebeturime tą pačią problemą.

Stepas Darius buvo atvežtas į Ameriką dešimties metų, o Stasys Girėnas keturiolikos. Abudu buvo vienmečiai ir vienminčiai. Abudu čia pasiekė išsimokslinimo. Abudu savanoriais stojo į Amerikos kariuomenę pirmojo didžiojo karo metu. Ir pagaliau abudu pasiryžo rizikingam žygiui, mylėdami savo gimtąjį kraštą, juo didžiuodamiesi ir norėdami jį išgarsinti. Juk jie pakilo transatlantiniam skridimui pačiame savo gyvenimo gražume, būdami tik 37 metų. Ką jie jautė, kas juos skatino didžiai pavojingam žygiui, kas palaikė jų ryžtą, valiai davė geležinę stiprybę, o drąsai sparnus — liudija jų testamentas. Jie nebuvo avantiūristai nei oportunistai. Juk pats Lindbergas, nemint kitų priežasčių, skrido per Atlantą, tikėdamas laimėti 10.000 dolerių premiją. Tais laikais tai buvo didelis pinigai.

Didžiuodamiesi šiais savo didvyriais, turime pasiryžti kratyti perdėto kuklumo, įsivaizduoto menkavertiškumo pajautimo ir iš jo kylančio instinktyvaus nusilenkimo kitaučiams ir jų nuveiktiems darbams. Be pavydo ir be aklo išdidumo atidžiau pažvelki-

me į lietuvius plačioje Amerikoje. Mes nustebinsime. Yra daug duomenų, kad nesame už kitus menkesni, mažiau drąsūs ar gabūs. Priešingai, statistinių proporcijų rėmuose matome, kad esame darbštūs, talentingi, ištvermingi, išradingi, esame geriau organizuoti, turime daugiau spaudos, platesnę kultūrinę veiklą, negu kitos etninės grupės. Atrodo neginčijama tiesa, kad esame vieninteliai Amerikoje ateiviai, parašę ir išleidę dvi pilnas enciklopedijas lietuvių ir anglų kalbomis.

Kankiniai įkvepia kankinius. Į žemę kritęs ir miręs grūdas neša gausių vaisių. Nuo Dariaus ir Girėno žygio iki mūsų kankinių Sibiro miškuose mums prieinama istorija sako, kad Lietuva tebėra didvyrių žemė. Klausykimės skambančio varpo laisvėje ir tylinčio vergijoje, ryždamiesi dideliems darbams.

KAIP AŠ SUPRANTU TIKĖJIMĄ

("Laiškų lietuviams" konkurse III premiją laimėjęs straipsnis)

KOSTAS PAULIUS

Pirmiausia tikėjimas man reiškia daugiau negu gyvybę. Tikėjimu pažįstu Dievą ir kad Jis yra Meilė, ir kad toji Meilė nori būti mylima. Man aišku, man visiškai aišku, kad tikėjimas yra paties Dievo dovana. Nuo manęs priklauso, ar tą dovaną priimu ir branginu, ar visiškai nekreipiu į ją dėmesio. Tai kaip tik jaunystėje ir buvau padaręs. Gal dėl gilesnio supratimo stokos šią Dievo dovaną apleidau, nesistengdamas nei jos pažinti, nei ją stiprinti. Jei kokios pastangos ir buvo, tai tik pripuolamos ir nesąmoningos. Užtai veržiausi į tobulumą tik to tikėjimo vedamas, kokį tada turėjau. Tam veržimuisi būdinga buvo tai, kad nebuvo palikęs vietos Dievui veikti mano sieloje. Visas uolumas buvo sukauptas į mano paties galias. Tiesa, buvau nuoširdžiai pamaldus, praktikavau, kai kada entuziazmo pagautas

skaitydavau religinio turinio knygas. Reguliarioje, gana dažnoje išpažintyje vis iš naujo pasiryždavau kovoti su kiekvienu nelabumu, kurs manyje pasireikšdavo. Bet laikas bėgo, ir pradėjau pastebėti, kad mano jėgos ribotos. Užuo tuos nelabumus apgalėjęs, vis iš naujo matydavau, kad jie mane įveikia. O į tobulumą veržiausi labai karštai, nes dėl supratimo stokos veikiausiai jis pats buvo virtęs tikslu. Tada man nieko nesakė ir šie Jėzaus žodžiai: "Aš vynmedis, o jūs vynmedžio šakelės" ir "jūs be manęs nieko negalite."

Ko tad buvo galima tikėtis iš tokio tikinčiojo? Visos mano pastangos pradėjo atrodyti bergždžios. Kartais jausdavausi, lyg Don Kichotas kovoja su vėjo malūnais. Neišvengiamai nusivylimas užgožė mane ir taip priėjau liepto galą. Kam kovoti, jei nė žingsnio į priekį nepadarau? Visiškai nutraukiau maldą, bet kokį tikėjimo praktikavimą bei religinio turinio knygų skaitymą. Apie Dievą ir savo sielą net ir pagalvoti vengiau. Viską palikau, viską ignoravau, lyg tikėjimo visiškai nebūtų buvę.

Taip be tikėjimo pralėkė ilgi devyneri metai. Tuo laikotarpiu vis skaudžiau pradėjau jausti vidinę tuštumą ir gyvenimo beprasmiškumą. Kartais tai mane taip kankindavo, kad beveik galėjau vaitoti. Menkai toje kankinystėje tepagelbėdavo atletika, kurią buvau pasidaręs stabu. Ir kai skindavau laimėjimų laurus, tasai džiaugsmas tik trumpam prislopindavo tą nykią tuštumą. Nepadėjo iš to klaikaus nykumo išsivaduoti nei pasisiekimas su žmonėmis, nei gera valdiška tarnyba.

Kartą lankiau draugą Vilniuje. Visai pripuolamai teko eiti pro Aušros Vartus. Ir dabar nežinau, kodėl tada stabtelėjau, truputį pagalvojau ir kažkodėl užėjau į kopyčią. Joje pamačiau gana daug žmonių, klūpančių ir labai nuoširdžiai besimeldžiančių. Pasijutau nejaukiai. Juk neatėjau melstis, kaip jie, ir net nepriklaupiau įėjęs. Tad nenorėdamas jų piktinti, nuslinkau į nuošalesnę kampą tik pastovėti. Žiūrėjau į Marijos paveikslą, o viduje siautė kartybių vandenynai. Jaučiausi lyg koks stabas, lyg iš

akmens iškalta statula. Jaučiausi baisiai nelaimingas ir nežinojau kodėl. Žiūrėjau į ją beprasmiškai, be jokios minties. Taip stovėjau gal kokį pusvalandį. Mano vidinė kartybė pradėjo lietus, kaip iš perpildytos taurės. Tiesiog neišlaikiau ir, žiūrėdamas į ją, tariau: "Jei tu gali ką nors, padėk man!" Ir tą momentą žinojau, kad tuos žodžius tariau lyg ne aš pats, bet šaukė tik manoji kartybė. Tuo pat apsisukau ir išėjau iš kopyčios.

Po tos dienos pralėkė dar šešeri metai, pilni tos pačios vidinės beprasmybės ir kančios. Praūžė karas, nusinešdamas mane į svetimus kraštus. Ne vieną kartą mano gyvybė buvo pavojuje. Bet visa tam buvau abejingas ir galvojau, kad juo greičiau kas atsitiktų, tuo geriau. Kam čia ir begyventi tokioje beprasmybėje ir kankinystėje. Dėl to buvau abejingas taip pat ir viskam, kas aplinkui mane dėjos. Man buvo visiškai nesvarbu, ar buvau alkanas ar užkandęs, migęs ar nemigęs, radęs kokį kampą prisiglausti ar ne...

Karas pasibaigė. Atsidūriau kažkokioje stovyklėlėje, kurioje buvo šiočia tokia ramybė. Kažkodėl pradėjau ilgėtis ramybės ir vienumos. Kai kada galėdavau pasitraukti nuo kitų ir būti visiškai vienas. Jaučiau, kad mano vidus, lyg vandenynas po audros, pradėjo po truputį rimti. Bet ten vis dar tebebuvo tamsa. Kartais toje tamsoje lyg koks žiburėlis sumirgėdavo. Pradėjau mąstyti ir svarstyti. Kažkaip lyg vogčia atėjo noras pradėti gyventi iš naujo. Siekti kažko didžio ir pastovaus. Viduje tai palaipsniui augo ir stiprėjo. Ir taip vieną rytą atbudau labai anksti, kai visi dar miegojo. Atsikėliau, išėjau laukan ir susiradau labai nuošalią vietelę, kur, žinojau, niekas manęs nesutrukdytų. Pajutau be galo didelį vidinį pakilimą. Pakėliau akis į dangų, kuriame paskutinės žvaigždės jau buvo išblėsusios. Žaros rytuose tolydžio šviesėjo. Mano vidus taip pat labai nušvito. Radosi be galo didelis ryžtas ir veržlumas ką nors nedelsiant daryti, į šią prošvaistę atsiliepti. Mano burna neišlaikė ir ištare: "Tėve, mano Dieve, nuo šio momento gręžiuosi į Tave visa savo širdimi,

visa savo siela". Ir tuoj panūdau sukalbėti "Tėve mūsų". Bet nebuvo tikras, ar po tiek metų atsiminsiu. Išdrįsau ir pradėjau. Turiu pasakyti, kad niekada gyvenime taip nuoširdžiai tos maldos nekalbėjau. Į ją buvo įtrauktos visos mano galios. Kiekvieną žodį tariau visa siela, visa širdimi, visu dėmesiu pasinerdamas į kiekvieno žodžio reikšmę.

Tai ir buvo nauja mano gyvenimo pradžia. Troškau būti tikras krikščionis. Kunigui patarus ir leidus, pradėjau kasdien dalyvauti šv. Mišiose ir dažnai eiti išpažinties. Taip pat veržiausi tikėjimo žinias pagilinti skaitymu. Bet religinė literatūra tada buvo labai ribota. Pagaliau netikėtai gavau Naująjį Testamentą. Kai paėmiau į rankas, jaučiau, kad laikau brangiausią žmonijos knygą. Taip ir pradėjau po truputį skaityti Šv. Raštą kasdien su dideliu dėmesiu ir pagarba. Lėkė metai po metų, ir tasai skaitymas kai kada man duodavo daugiau, kai kada mažiau. Bet buvo vietų, kurių nesupratau. Jaučiau, kad mano tikėjimo pažinimas gana ribotas.

Kai atvykau į Ameriką, horizontai labai prasiplėtė. Uoliai įnikau į platesnį skaitymą religiniais klausimais. Bet jaučiau, kad pilnesniam tikėjimui to dar neužtenka. Retkarčiais pradėjau atlikinėti uždaras rekolekcijas. Susidarė gana plati pažintis su kunigais ir vienuoliais, kurie labai daug padėjo mano dvasinio gyvenimo kelyje.

Kai kurie patyrimai man parodė, kad be Viešpaties malonės uolumas ir pastangos ne viską duoda. Kartą ir vėl skaičiau šv. Pauliaus laišką korintiečiams, kur jis kalba apie meilę (1 Kor 13,1-13). Taip tą kartą buvau paveiktas aiškumo ir šviesos, jog atrodė, lyg tos vietos ligi tol nebūčiau skaitęs. Nepaprastu aiškumu supratau, kaip ta meile turiu gyventi kasdienybėje. Tai buvo lyg kvapą užimantis aiškumas ir paprastumas. Toji Šv. Rašto vieta ir dabar tebėra man viena brangiausių.

Kitą kartą Viešpaties pagalba atėjo kitokiu būdu. Tuo laikotarpiu eidavau išpažinties pas vienuolį kunigą, kurs mane gerai pažinojo. Jis turėjo ypatingą Dievo dovaną išpažintims klausyti ir dažniausiai tik

tam darbui buvo skiriamas. Vienoje išpažintyje jis man pasakė: "Nenusimink, jei vis suklumpi ir tau nepasiseka. Esi Kristaus karys. O kuris karys mūsų lauke neparpuola ar nesužeidžiamas? Viešpats tave myli. Kai parpuolęs keliesi ir vėl kovoji, Jis džiaugiasi". Tą momentą jaučiau, lyg pats Viešpats tuos žodžius man būtų taręs. Jie tiek daug man davė, ir po daugelio metų vis tepadeda.

Nežiūrint visų pastangų geriau pažinti tikėjimą ir juo kasdien gyventi, vis dar viduje jausdavau kažko stoką. Kažkas buvo dar lyg ne visiškai tikra. Ilgėjausi kažko pilnesio, tobulesnio. Nežinojau, ką šis nuolatinis ilgesys manyje turėtų reikšti.

Kartą sutikau kažkokio sąjūdžio žmones. Tasai sąjūdis man buvo visiškai negirdėtas. Turėjome ilgą pasikalbėjimą. Pajutau, kad čia yra kažkas tikra. Tasai tikrumo pajautimas buvo toksai stiprus ir aiškus, kad be jokio abejojimo prašiau juos mane laikyti savo nariu.

Man būnant tame sąjūdyje, po eilės metų tasai tikrumo pajautimas dar labiau sustiprėjo. Tačiau išnyko tas ilgesys kažko tobulesnio. Vietoj to ilgesio užsidegė gyvas troškimas daryti, vykdyti...

Ir kas gi uždegė tą troškimą? Tai sąjūdžio narių pavyzdys, stengiantis gyventi Evangelija kiekvieną momentą, kiekvienoje padėtyje, autentiškai, realiai ir paprastai. *Autentiškai*, nes kiekvienas stengiasi visų pirma visiškai paklusti Kristaus paliktajam autoritetui — Jo įsteigtai Bažnyčiai. *Realiai*, nes Jėzus mums paliko įsakymą: "Mylėkite vienas kitą, kaip ir aš jus mylėjau". Ir Jis pats parodė, kokia meile mus mylėjo, ištisdamas rankas ant kryžiaus. Tai realus Jo paliktasis mastelis mylėti kiekvieną žmogų. *Paprastai*, nes Jėzus sakė, kad kas nepriima Dievo karalystės, kaip vaikas, neįeis į ją. O nekalto vaikučio paprastumas ir nuoširdumas yra toks, kad jis visiškai tiki tuo, kas jam sakoma. Jeigu šeimoje mažutėliui tėvai ir netiesą sakytų, jis visiškai jais tikės. Tokio pat visiško tikėjimo ir pasitikėjimo nori iš mūsų dangiškasis Tėvas. Juk Jis visa gerai padarė, Jis yra Meilė.

Ne taip seniai vienas draugas mane paklausė, ar aš tikiu, kad yra pragaras. Jam atsakiau, kad jeigu Viešpaties žodžio apie pragarą ir nebūtų, tai vis tiek tikėčiau. Tikėčiau, nes pats jį patyriau jau čia, žemėje.

O patyriau ne kur kitur, tik savo viduje. Tasai pragaras buvo tie baisūs devyneri metai be Dievo. Aiškiai mačiau, kad iš jo negaliu išsivaduoti. Jaučiausi labai nelaimingas. Bet tada nesupratau, kodėl buvau nelaimingas.

O tada žmonėms atrodė, kad mano gyvenimas gana šviesus ir laimingas.

Taip jaučiausi tada, kai gyvenau be tikėjimo. O kai į jį grįžau, atėjo širdies ramybė ir džiaugsmas. Toji ramybė ir džiaugsmas dar padidėjo, kai sutikau tuos žmones, kurie stengiasi savo gyvenimu daryti Evangeliją gyvą.

Priešingai anam mano gyvenimo laikotarpiui be tikėjimo, šių dienų mano žemiškieji reikalai klojasi nepavydėtinais. Galima būtų daug kuo skųstis, galvojant vien žmogiškai. Bet dabar jokio nelaimingumo viduje dėl to nejaučiu. Ten tūno gilus dėkingumas Viešpačiui, kad Jis teikėsi mane iš tų tamsybių išvesti.

Čia norėčiau sugrįžti prie ano mano apsilankymo Aušros Vartuose. Jau šiame krašte būdamas, po daugelio metų nuo to įvykio, kartą vienam kunigui papasakojau apie tą apsilankymą, paminėdamas ir žodžius, kuriuos tada Marijai tariau. Jis man atsakė, kad greičiausiai tai buvusi geriausia mano gyvenimo malda. O mano įsitikinimu, tai buvo josios darbas tasai mano atsivertimas.

Tai maždaug toksai paveikslas tikėjimo, kaip aš jį suprantu. Nežiūrint to, kaip tikėjimą suprasčiau ir juo gyvenčiau, niekada negaliu jaustis saugiai ir ramiai, lyg kovoje laurus laimėjęs. Šv. Petras apaštalas įspėja, sakydamas: "Velnias, kaip kriokias liūtas, slankioja aplinkui, tykodamas ką praryti" (1Pt5,8). Tasai velnias sugeba apgauti ir suvedžioti, paveikdamas ne tik silpnybes bei trūkumus, bet ir gerąsias žmogaus savybes. Užtat esu karo stovyje su blogiu visą laiką. Pirmiausia su blogiu savyje, nes "senasis žmogus" mano viduje vis iš naujo priešinasi. Paprastai kiekviena kova vargina ir gali

TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (V)

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Kartais, ypač prie vandens, užėina toks tirštas rūkas, kad nebematyti, kas yra už ke-liolikos žingsnių. Bet su mūsų klausa darosi atvirkščiai: tada ypatingai ryškiai girdėti net toli kibančių balsai ir kitokie gar-sai. Nors daiktų dėl miglos nemato mūsų akys, apie juos sprendžiame iš to, ką girdi ausys.

Šis reiškinys neblogai iliustruoja tikėjimą. Daug ką mūsų proto akims dengia tar-tum kokia migla. Neįžvelgiame mes daiktų priežasties ir paskirties, gyvenimo prasmės, blogio kilmės, likimo kelių, kentėjimų tiks-lo; žmogus pats sau yra didžiulė mįslė. Bet mūsų tikėjimo ausys girdi apie tuos dalykus kalbantį Dievo balsą, iš kurio darosi ryšku, kaip su jais yra.

Vienos jaunos mergaitės buvo lapelyje užrašytas klausimas, paslapties rūko dengia-mas net žilagalviams mąstytojams:

KODĖL GERIEMS ŽMONĖMS ATSTITINKA BLOGI DALYKAI?

Atstatę tikėjimu savo ausį Dievo balsui, imame savo būdu girdėti, kad atsitinka bene dėl dviejų pagrindinių priežasčių: logikos ir atpirkimo. Toks nurodymas, be abejo, tuo tarpu nieko daug nepasako, netgi kažkaip mįslingai skamba. Pasidarys kruopele aiš-kiau, pridėjus ryšį su pasauliu: atsitinka dėl pasaulyje veikiančios griežtos logikos ir tam pasauliui reikalingo atpirkimo. Pasiaiškin-kime abi šias priežastis paskirai.

įgristi, ypač jei motyvas bus tik laimėti kovą ir atrodyti teisiu Dievo akyse. Bet jei motyvas yra Dievo meilė, tai, kaip šv. apaštalas Paulius sako, "Meilė niekad nepaliauja... visa nukenčia. .. visa pakelia... Meilė yra kantri... neieško savo naudos... visa tiki, visa ko viliasi.. ." Užtai aš vilijuosi ir tikiu, kad pats Dievas padeda ir Jį mylėti, nes Jis yra Meilė.

Pradėkime nuo pirmosios — logikos. Suprasti, kas logiška, nėra būtina išeiti filosofijos kurso. Puikiausias logines išvadas daro liaudis, kuri yra didelė gyvenimo filosofė. Ne be pagrindo vysk. Valančius savo *Palangos Juzės* įvade sako, kad "tankiai su sėmėga apsilvilkusi vaikščioja tikra išmintis". Todėl čia apie logiką bus kalbama gyvenimiškai, kiekvienam suprantamu būdu. Bet tai nereikia, kad nesvarstysime giliai. Suprantamumas ir gilumas vienas su antru nesisikerta, bet yra broliai, gimstantys iš vienos ir tos pačios motinos — išminties.

Gal vienas svarbiausių vaisių, kurių dvasia gali nusiskinti, žvelgdama į šią logiką, yra tas, kad praeina kartais kylantis noras sviestelti vieną kitą akmenį į Dievo apvaizdos daržą, kai matome geriems žmonėms atsitinkant blogų dalykų, ypač jei tos blogybės smogia į mūsų asmeninį gyvenimą. Imame matyti, kad tuos akmenis geriau pasaugoti savo pačių krūtinei.

Dievas pasaulį sukūrė ir pagrindė ant plieninės logikos dėsnų. Pavyzdžiui, kas iš neapdairumo ar žioplumo išžengia pro dvidešimtojo aukšto langą, tam apvaizda nepatiesia pagalvės, kad neištikėtų apačioje į gatvės grindinį. Jei kas tuo netiki, gali pabandyti. Bet prieš tai geriau tegul sunumeruoja savo kaulus, nes bandys tik vieną kartą. Arba jei artojas leidžia savo dirvoje augti piktžolėms ir pavasarį sėja šiukšles, niekas nelaukia, kad Dievas rudenį pažertų gerą derlių. Tą logiką taikliai išreiškia mūsų liaudies priežodžiai: ką pasėsi, tą ir pjausi; kaip pasiklosi, taip išsimiegos. Tai gera, nes aišku, išmintinga, tvirta, kaip ir tinka Dievo suplanuoto ir sukurto pasaulio pamatams.

Tie patys logikos dėsniai, kurie galioja ūkininko dirvai, valdo ir žmonijos istorijos lauką. Ką vienos kartos pasėja, tą kitos turi pjauti. Sakysime, jei mokyklose leidžiama kreivais dėsniais paremta auklėjimo sistema, ten logiški ir kreivi keliai, kuriais vėliau ima eiti jaunų vandalų pulkai, daužydami tų mokyklų nuosavybę ir svaitydami auklėtojus į veidą nepraustus žodžius. Jei tikintieji solidų tikėjimą neretai paverčia į

sachariną ir limonadą, yra logiška, jei dėl to nemaža žmonių tokį ir bet kokį tikėjimą meta. Jei mes patys, krikščionys, dėl savo gobšumo, tingumo, ar neapdairumo, kaip popiežiai yra nurodę, išsiželdiname komunizmą, kuris dabar užsikoręs mums ant sprando, yra ta pati istorijos logika. Kokius kiaušinius padėsi, tokį ir paukštį išperėsi.

Kai esame ištinkami kitų užvestos nelaimės ar kančios, mus ima noras skersakiuoti į Dievo apvaizdą. Kur čia teisingumas, klausiamo. Tas noras į mus sluogia ir klausimas kyla svarbiausia dėl klaidingo žvilgsnio į žmoniją. Mat Dievas ją yra sukūręs vieniokią, o mūsų daugelis vaizduojamės kitokią. Žmonija yra sukurta kaip šeima, kurioje vieną su kitu jungia gyvybiniai ryšiai. O mūsų ji dažnai laikoma palaida krūva, kurioje vienam kito reikalai — kaip aname priežodyje: ne mano kiaulės, ne mano pupos.

Tad žmonija Dievo plane yra glaudi šeima. O šeimos darna ir klotis yra pagrįsta kolektyviniu atsakingumu, ar toji šeima būtų mažytė, kaip tėvas, motina ir vaikai, ar platesnė, kaip draugija, ar plačiausia, kaip žmonija. Šeimoje niekas negali sakyti, kad gyvena ir dirba vien sau. Pavyzdžiui, jei tėvas sudėjo stambią sumą pinigų, ją sudėjo ne tik sau, bet ir sūnams, ir dukterims, ir vaikaičiams. Tą pat matome ir iš kito galo: jei vaikas sudaužo indus, visa šeima nebeturi iš ko srėbti. Ypač šeimos nariai neturi teisės kaltinti kitų dėl netvarkos namie, jei patys jos nekuopia lauk. Jei pas mus ateitų šeima, dėl mušimosi išdaužytais dantimis ir užtinusiomis akimis, nusikvatotume, jei dėl to verstų kaltę kitiems. Sakytume pavarę namo: "Nesidraskykite akių, tai nereikės nešioti randų!"

Jei mes, žmonės, sukurti kaip šeima, savo tarpe nesutariame, vienas kitą skerđžiame, vienas kitam lipame ant sprando, ar dėl to kaltas Dievas? Jis davė žmogui protą. Jei mes to, ką protas sako, nedarome arba, dar blogiau, to proto galią naudojame išgalvoti priemonėms, kaip vienas kitą išnaudoti, pavergti ar išnaikinti, ar dėl to kaltas Viešpats? Jis davė žmogui sąžinės balsą. Jei

mes to balso neklausome, jei jis gnaužia-
mas, ir iš to visuomenės gyvenime kyla bjau-
rios pasekmės, ar dėl to kaltas Kūrėjas?
Dievas nepašyktėjo žemei turtų bei der-
liaus ir visa tai atidavė mums. Jei mes ne-
mokame arba, teisingiau, nenorime tais tur-
tais pasidalyti, kas dėl to kaltas? Viešpats
Dievas, kuris ragina, įsako, grūmoja būti
vienas kitam broliais, ar žmonėmis, kurie
yra vienas kitam vilkai? Iš tikrųjų ką mums
daugiau Dievas galėjo padaryti ir nepadarė?
Atsiuntė į žemę savo paties Sūnų, kuris
mums atnešė ir savo malonės galią, ir savo
mokslo šviesą. Jo evangelijos dėsniai žavi
net pagonis, kaip tokį Indijos Gandį. Bet
ar daug tais dėsniais pagrįstas mūsų valsty-
binis, prekybinis ir gamybinis gyvenimas?

Trumpai suglaudus, štai kokie esame:
Dievas mums pavedė žemę, bet mes nemo-
kame dalytis jos turtais; apdovanojo protu,
bet mes dažnai juo nesinaudojame; davė
mums sąžinės balsą, bet mes kai kada jo
neklausome; išleido dešimtį nurodymų, kaip
gyventi, bet mes ne visada juos vykdome;
pagaliau atsiuntė mums savo paties Sūnų,
mes bet nedaug tepaisome jo mokslo ar ma-
lonės. Jei visa tuo užkariame sau ir savo
vaikams bėdas ir nelaimės, kurias jis pats
nurodė, kad seks, ar mes už tai turime mesti
kaltinimo akmenį į Viešpatį Dievą, užuot
mušę tuo akmeniu į savo pačių krūtinę? Jei
mes patys prisiverdame košės, turime ją ir
srėbti, o ne taškyti Dievo apvaizdai į veidą.
Jei mes patys priteršiame savo lizdą, nekal-
tinkime Dievo, jei toji gūžta dvokia!

Neturime laukti, kad Dievas atitaisinė-
tų mūsų klaidas ar sukliudinėtų jų pasek-
mes. To neleidžia jo išmintis. Tik pagalvo-
kime valandėlę, kas kiltų, jei Dievas tai da-
rytų: jei, ką kaip beveikiame, vis vien gerai
baigtųsi. Kur būtų akstinas dirbti ir auko-
tis. kur atsakingumas, kur pareigos jausmas,
jei žinau, kad visa vis tiek gerai išeis? Kur
ištvermė, kur noras ieškoti ir planuoti? Kur
užuojauta, patekus į bėdą mūsų broliui?
Kur pasišventimas, kur proga parodyti he-
roizmą? Pagaliau kur ašaros, kurios, nors
tragiškai, bet taip giliai ir žaviai apreiškia
mūsų žmogiškąją būtį? Visų šių dalykų, ku-

rie kaip tik daro žmogų gražų, mylimą ir
gerbtiną, o gyvenimą — vertą gyventi, ne-
būtų nieko. Mes būtume išlepe, ištižę, be-
valiai ir beširdžiai baubai, o ne planuojan-
tys ir kuriantys savo Viešpaties atspindžiai.

Galime pridėti dar vieną dalyką, mums
mažiau garbingą, bet labai išmintingą. Die-
vas yra geras pedagogas. O tarp sveikų pe-
dagogijos dėsnių yra toks: ko nepamoko
žodžiai, tą įtikina lazda. Viešpats žino, kad
žmonijos kartais kitaip negalima pamokyti,
kaip leidžiant gerai nusvilti pirštus. Jis tai
žino ir — mūsų gerovei — leidžia.

* * *

Kodėl geriems žmonėms atsitinka blogi
dalykai? Mums atsiskleis antroji priežastis,
jei paklausime: kodėl blogi dalykai atsitiko
Kristui? Kodėl smogė į jį tiek išniekinimo,
neteisybės, kančios? Atsakymą žinome: kad
tuo būdu atlygintų už kitų nedorumą. Tad
antroji priežastis, kodėl geriems žmonėms
atsitinka blogi dalykai, yra pasauliui reika-
lingas atpirkimas. Iš anos, pirmosios, pasi-
mokėme dėl sau kliūvančių blogybių ne-
skersakiuoti į Dievo apvaizdą. Iš šios, antro-
sios, galime pasimokyti sau siunčiamame
kentėjime ne visada matyti Dievo bausmę.

Dažnai girdime kančios prispaustus žmo-
nes klausiant: "Už ką mane Dievas taip
baudžia?" Kai kada skausmas ar nelaimė
yra bausmė už nuodėmę. Pagydęs 38 metus
sirusį žmogų, Jėzus taria: "Štai tu esi pa-
sveikęs. Daugiau nebenusidėk, kad neatsi-
tiktų kas blogesnio!" (Jn 5,14). Vadinasi,
jo liga buvo bausmė už nusidėjimus. Bet iš
to, kad nelaimė *kai kada* yra Dievo bausmė,
daugelis žmonių daro išvadą, kad taip yra
visada. Kad tokia išvada klaidinga, matome
iš Kristaus žodžių kitoje evangelijos vietoje.
Kartą jis ėjo pro sėdintį neregį. Vargšas bu-
vo aklas nuo pat gimimo. Mokiniai klausė:
"Rabi, kas nusidėjo, — jis pats ar jo tėvai,
— kad gimė neregys?" Tame klausime iš-
lindo Senajame Testamente vyravęs galvo-
jimas, kad nelaimė yra žmogui užtraukiama
jo kaltės. Jėzus atsakė: "Nei jis nusidėjo,
nei jo tėvai, bet jame turi apsireikšti Dievo
darbai" (Jn 9,2—3). Vadinasi, šiam asme-
niui tekusi blogybė nebuvo baudimas, nes

nenusidėjo. Tad nedalia žmogui gali būti siųsta kaip bausmė. Bet gali būti siųsta ir ten, kur jo neslegia jokia kaltė.

Du pavyzdžiai šiuo požiūriu ypatingai ryškūs. Vienas jau minėtas — Kristus. Nuodėmės jis tikrai nepadarė jokios: buvo šventas ir tyras Dievo Sūnus. O kentėti Tėvas jam skyrė daug ir skaudžiai. Antras pavyzdys — Marija. Buvo ji be dorinės dėmės, nekaltai pradėta ir vėliau nuodėmės nepaliesta. O Dievas ir ją vedė tokio skausmo keliu, kad vadinaime Sopulingąja.

Tad kančia gali reikštis ne kad žmogus yra Dievo baudžiamas, bet atvirkščiai — jo mylimas ir kaip tik todėl pasirenkamas bendradarbiu pasaulio atpirkimo vyksme. Daug tiesos sename liaudies posakyje: ką Dievas myli, tam ir kryželį siunčia. Atpirkimo darbe Kristus yra reikalingas Bažnyčios pagalbos: ne dėl savo silpnumo ar nepajėgumo, bet kad pats taip yra sutvarkęs didesnei savo Sužieduotinės garbei. Šv. Paulius šią tiesą išreiškia sakydamas, jog savo kentėjimais ji papildo, kiek dar trūksta Kristaus sielvartų saike. Taip sakyti prasminga, nes Bažnyčia juk yra Išganytojo pilnatvė. Kristus ir ji sudaro vieną asmenį, kuriame susijungia dangus ir žemė nuolatiname kryžiaus išganyto darbe. Kadangi Dievas yra tyras, be dėmės, tai ir minėtam išganyto darbui su ypatinga meile pasiskiria tuos Bažnyčios narius, kurių gyvenimas doras ir taurus. Kitais žodžiais, žmogų ištinkantys blogi dalykai gali rodyti ne jo kaltumą, bet kaip tik sielos tyrumą, juo didesnę tokio asmens panašumą į Dievo Sūną ir jo šventąją Motiną.

Žinoma, iš to neturėtume daryti dviejų klaidingų išvadų. Viena klaidinga išvada — kad kentėti žmogui turi būti miela ar lengva. Kančia ir krikščioniui liks tai, kas buvo Kristui: nuogas, kietas kryžius, supamas ne garbės trimitų, o patyčių ir užgauliojimų, tulžies ir acto. Todėl negalime peikti, jei ji iš lūpų spaudžia dejavimą. Ir Kristus buvo kančios ne tik mirštamai išsigandęs, kaip matome Alyvų darže, bet ir vaitojo psalmės žodžiais: "Mano Dieve, kodėl mane apleidai?"

II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME (V)

VYSK. VINCENTAS BRIZGYS

121. *Kokia prasme kalbama apie pasauliečių kunigystę?* Vyriausias ir amžinasis kunigas Jėzus Kristus, norėdamas ir pasauliečių pastangomis tęsti savo liudijimą ir išganyto vykdymą, gaivina juos savo Dvasia ir nepaliaudamas skatina imtis kiekvieno gero, tobulo darbo. Ką Kristus glaudžiai sujungia su savo gyvenimu ir uždaviniu, tam jis taip pat suteikia dalį savo kunigystės pareigų, įgalindamas garbinti Dievą ir gelbėti žmones. Dalyvaudami Mišių aukoje ir primdami Eucharistiją, jie visus savo darbus, aukas, maldas per Kristų įteikia Tėvui. Tokiu būdu ir pasauliečiai, kaip visur veikia

Antra klaidinga išvada — kad neturime skausmo ir kančios mažinti, tiek savo gyvenime, tiek — dar daugiau — kitų. Ir čia mums šviečia Kristaus pavyzdys. Jis gydė ligonius, lengvino vargą, tiesė pagalbos ranką. Sakė ir Paskutiniame teisme pavarysias šalin nuo savęs tuos, kurie nemažino kitų vargo ir skausmo. Tai juo labiau sakytina apie asmenį, kuris kitam kentėjimą ruošia ar didina. Jam galime taikyti Atpirkėjo žodį apie savo išdavėją: "Žmogaus Sūnus, tiesa, eina, kaip jam nustatyta, bet vargas tam žmogui, kurio jis bus išduotas!" (Lk 22,22). Panašiai sakytina: tiesa, kad pasaulį atperka kentėjimas, bet vargas žmogui, iš kurio pasaulyje kančios kyla!

Turėtume į kentėjimą žvelgti ne tebe- gaubiamą Senojo Testamento galvosenos, o apžertą Naujojo šviesos: kad doram žmogui atsitinkantys blogi dalykai dažnu atveju reiškia to asmens garbingą įjungimą į Kristaus gyvenimo ir išganyto paslaptį. Bet tada jie darosi ir geri. Tuo apreiškia Dievo galybę, nes tik jis vienas pajėgia sukurti gėrį net iš blogio.

Dievo garbintojai, patį pasaulį pašvenčia Dievui. Tokia prasme kalbama apie pasauliečių kunigystę. (Bažn., nr. 34; I, psl. 62-

63).

122. *Kaip geriausia gali pasauliečiai bendradarbiauti Bažnyčios evangelizacijos darbe?* Bažnyčia vykdo savo uždavinį, kai ji, klausydama Kristaus įsakymo ir įkvepiama Šventosios Dvasios malonės ir meilės, yra visų žmonių ir visų tautų tarpe, kad savo gyvenimo pavyzdžiu, skelbiamu žodžiu, sakramentais ir kitomis malonės priemonėmis vestų visus žmones į Kristaus tikėjimą, laisvę ir taiką ir kad tuo būdu jiems visiems būtų atvertas laisvas ir saugus kelias pilnai įsijungti į Kristaus paslaptį. (Bažn. mis. veikla, nr. 5; II, psls. 219).

123. *Kokios yra pasauliečių pareigos ir teisės savo ganytojų atžvilgiu?* Pasauliečiai turi teisę iš pašvęstųjų ganytojų apsieiti gauti dvasinių bažnyčios gėrybių, ypač Dievo žodžio ir sakramentų pagalbos. Tepareiškia jiems savo reikalus ir pageidavimus su ta laisvės ir pasitikėjimo dvasia, kuri dera Dievo vaikams ir broliams Kristuje. Turimos žinios, patyrimas ir prestižas leidžia pasauliečiams, o kartais net uždeda pareigą pareikšti savo nuomonę apie įvairius dalykus, turinčius ryšį su Bažnyčios gerove. Tai tebūna visuomet daroma, vadovaujantis tiesa, drąsa ir apdairumu, rodant meilę ir pagarbą tiems, kurie savo einamomis šventomis pareigomis atstovauja Kristui. Drauge su visais tikinčiaisiais pasauliečiais nedelsdami krikščioniškai, klusniai tepriima, ką nutaria Kristui atstovaujant pašvęstieji ganytojai, kaip mokytojai ir vadovai Bažnyčioje. (Bažn., nr. 37; I, psl. 66-67).

124. *Koks yra pasauliečių ypatingas uždavinys Bažnyčioje?* Bažnyčios hierarchija gali ir pasauliečius pasitelkti atlikti kai kurias bažnytines funkcijas, tačiau ir be to kiekvienas pasaulietis krikštu ir sutvirtinimu yra įjungtas į visos Bažnyčios misiją nešti išganyką visiems žmonėms. Pasauliečiai yra ypatingai pašaukti įnešti Bažnyčios veikimą į tas vietas ir sąlygas, kur tik su jų pagalba ji gali tapti žemės druska. (Bažn., nr. 33; I, psl. 61-62).

125. *Ar Bažnyčiai yra būtinas pasauliečių apaštalavimas?* Bažnyčiai pasauliečių apaštalavimas visada yra būtinas. Pats Šv. Raštas ryškiai parodo, kokia savaiminga ir vaisinga buvo pasauliečių veikla pirmosios Bažnyčios dienomis (plg. Apd 11,19...18,26; Rom 16,1-16; Fil4,3). Mūsų laikais dėl daugelio priežasčių reikalingas dar didesnis pasauliečių uolumas apaštalauti. Tai plačiai nušviečia II Vat. susirinkimo Pasauliečių apaštalavimo dekretas (II, psl. 132...).

126. *Ko tikisi iš pasauliečių Kristus ir pasaulis?* Kristus nori ir pasauliečių pastangomis plėsti savo karalystę — tiesos ir gyvybės, šventumo ir malonės, teisingumo, meilės ir taikos karalystę (iš Kristaus Karaliaus šventės prefacijos). Kiekvienas krikščionis turi būti žemėje Jėzaus Kristaus prisikėlimo bei gyvenimo liudininkas ir gyvojo Dievo ženklas. Visi drauge ir kiekvienas asmeniškai turi maitinti pasaulį dvasiniais vaisiais. Vienu žodžiu, kiekvienas krikščionis tebūna pasaulyje tai, kas siela yra kūne. (Bažn., nr. 36 ir 38; I, psl. 64,66).

127. *Moterų dalis pasauliečių apaštalavime.* Juo toliau, tuo vis plačiau ir aktyviau visame bendruomenės gyvenime reiškiasi moterys. Labai svarbu, kad jos vis labiau įsijungtų į veikimą įvairiose Bažnyčios apaštalavimo srityse: bažnytinėse bendruomenėse, šeimoje, jaunimo auklėjime, visuomeninės aplinkos, valstybinių ir tarptautinių reikalų sprendime ir tvarkyme. (Pasaul. apašt., nr. 9; II, psl. 144-145).

128. *Jaunimo dalis pasauliečių apaštalavime.* Mūsų laikų jaunimo reikšmė įvairiose gyvenimo srityse didėja. Didėjant vaidmuo visuomenėje reikalauja iš jų ir didėjančio apaštališko veiklumo. Pati jų prigimtis nuiteikia juos veiklumui. Jeigu tas veiklumas bus pilnas Kristaus dvasios ir palaikomas klusnumo bei meilės Bažnyčios ganytojams, iš jo galima tikėtis labai gražių vaisių. Jie turi būti pirmieji betarbiai jaunimo apaštalai, turi apaštalauti savo tarpe. (Pasaul. apašt.l.: nr. 12; II, psl. 148-149).

129. *Ar yra būdų vaikams dalyvauti apaštalavime?* Ir vaikai gali jiems tinkančiais būdais apaštališkai veikti. Pagal savo

išgales jie tebūna tikri bei gyvi Kristaus liudininkai savo draugų tarpe. (Pasaul. apaštal., nr. 12; II, psl. 149). Tokių pavyzdžių, kaip Jono Bosco, Domenico Savio vaikystės laikų apaštalavimas savo draugų tarpe, yra daug.

130. *Pavieniui vykdomas apaštalavimas*, kuris gausiai seka iš tikrai krikščioniško gyvenimo, yra visokio pasauliečių apaštalavimo pradžia. Jo niekas kitas negali atstoti. Daugeliu atvejų tik toks apaštalavimas tinka ir tėra galimas. Privačiai apaštalaui yra pašaukti ir įpareigoti visi krikščionys. Tokio apaštalavimo būdų tiek yra daug, kad neįmanoma jų išskaičiuoti. Ypatingas pavienio apaštalavimo būdas yra pats pasauliečių gyvenimas, įkvėptas tikėjimo, vilties, meilės. Yra daug atvejų, kai yra galimas ir būtinas apaštalavimas žodžiu. Kaip piliečiai, jie dalyvauja žemiškos santvarkos kūrimo ir tobulinime. Ypač yra svarbus pavienių asmenų apaštalavimas, kur tikintieji yra persekiojami, kur katalikai yra negausūs ir išsklaidyti. (Pasaul. apaštal., nr. 16, 17; II, psl. 152-153)-

131. *Pasauliečių organizuoto apaštalavimo reikalas ir reikšmė*. Dėl daugelio žmoniškų motyvų organizuotas ir grupinis apaštalavimas yra būtinas: šeimų, parapijų, diecezijų, organizacijų ir kt. Yra daug uždavinių ir darbų, kurių pavieniai asmenys negali atlikti. Ir Kristus yra pažadėjęs: "Kur du ar trys susirinkę mano vardu, aš esu jų tarpe" (Mt 18,20). Pati Bažnyčia ir jos veikla pasako, kad organizuotas darbas yra būtinas. (Pasaul. apaštal., nr. 18; II, psl. 154).

132. *Apaštalaujančių santykiai su Bažnyčios hierarchija*. Pasauliečių apaštalavimo ypatingai organizuotoji veikla tebūna vykdoma glaudžiamame kontakte su hierarchija. Tebūna ji vykdoma hierarchijos prižiūrima ir vadovaujama. Šis santykis gali duoti daug gero ir hierarchijai, o pasauliečių apaštalavimui jis yra būtinas dėl daugelio motyvų. (Pasaul. apaštal., nr. 20, 24; II, psl. 157, 159-160).

133. *Koks apaštalavimo darbas gali viešai vadintis katalikišku?* Jokia veikla negali

viešai vadintis katalikiška, neturėdama teisėtos bažnytinės vadovybės pritarimo. Atitinkamos hierarchijos pareiga yra žiūrėti, kad veikloje būtų laikomasi doktrinos ir tvarkos. (Pasaul. apaštal., nr. 24; II, psl. 159)-

134. *Kas privalo rūpintis pasauliečius paruošti apaštalavimui?* Auklėjimas apaštalavimui turi prasidėti šeimose nuo vaiko auklėjimo pradžios. Tą auklėjimą turi tęsti mokykla, visos katalikiško auklėjimo institucijos ir katalikiškos organizacijos savo narių tarpe. (Pasaul. apaštal., nr. 30; II, psl. 145-146).

BAŽNYČIA IR PASAULIS

135. *Kokią laisvę turi individai Bažnyčioje?* Nors visa Bažnyčia stovi prieš mus kaip "bendruomenė, sujungta Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios vienybe", tačiau vis tiek ji susideda iš individų ir yra individams. Šv. Dvasia gyvena Bažnyčioje, gyvendama tikinčiųjų širdyse. Tikintiesiems per Kristų ir su juo vienoje Dvasioje priklauso atviras kelias į Tėvą (Ef 2,18). Bažnyčia yra tam, kad individams tą kelią rodytų ir padėtų juo eiti. (Bažn., nr. 4; psl. 17).

136. *Kokia laisvė priklauso Bažnyčiai santykiuose su pasauline bendruomene?* Bažnyčiai priklauso tokia laisvė, kokios reikia vykdant žmonių išganymo darbą. Ši laisvė yra vienas iš svarbiausių dalykų net pačios pasaulinės bendruomenės gerovei. Toji laisvė yra stueikta Bažnyčiai paties Kristaus, ji yra šventesnė net už pačią natūralią žmonių laisvę. (Tik. laisvė, nr. 13; II, psl. 301).

137. *Kas riša Bažnyčią su pasauliu?* Tie patys žmonės yra ir Bažnyčios, ir pasaulinės bendruomenės nariai. Bažnyčia yra skirta išganingam ir galutiniam tikslui, kurį galima pasiekti tik busimajame gyvenime. Tačiau ji veikia dabar žemėje gyvenančių pasaulinės bendruomenės narių tarpe, kurie yra pašaukti būti Dievo vaikų šeima. Bažnyčia keliauja su visa žmonija ir dalijasi su pasauliu tuo pačiu žemiškuoju gyvenimu. Bažnyčia žmonių bendruomenėje yra tarsi jos siela. (Bažn. pasaulyje, nr. 40; I, psl. 208).

14. IŠGANYMO PRIEMONĖS

138. *Kas ir kaip įvykdė žmonijos atpirkimą?* Žmonijos atpirkimą įvykdė ir tobulai pagarbino Dievą Jėzus Kristus savo kančia, prisikėlimu iš mirusiųjų ir įžengimu į dangų, kai "mūsų mirtį savąja mirtimi sunaikino ir mums gyvybę prisikėlimu sugrąžino". (Velykų prefacija; Liturg., nr. 5; I, psl. 125)-

139. *Kaip toliau tęsiamas Bažnyčioje išganymo darbas?* Kristus pasiuntė apaštalus ne tik skelbti Evangeliją, bet taip pat skelbiamąjį išganymą vykdyti auka ir sakramentais. (Liturg., nr. 6; I, psl. 125).

140. *Kokiu būdu tą išganymo darbą tęsia pats Kristus?* Kristus visuomet yra Bažnyčioje, ypač liturginiuose veiksmuose, Mišių aukoje. Jis yra Mišias aukojančiojo asmenyje ir eucharistiniuose pavidaluose. Tridento susirinkimo 22-oje sesijoje sakoma: "Tas pats dabar aukoja kunigo rankomis, kuris save paaukoko ant kryžiaus". Jis yra savo galia sakramentuose: kam nors krikštijant, krikštija pats Kristus. Jis yra savo žodyje, nes jis pats kalba, kai yra skaitomas bažnyčioje Šv. Raštas. Jis yra drauge, kai Bažnyčia meldžiasi ir gieda, nes jis pats pažadėjo: "Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu jų tarpe" (Mt 18,20). (Liturg., nr. 7; I, psl. 126).

Kas yra liturgija? Liturgija yra Bažnyčios priimtais regimais ženklais vaizduojamas žmogaus pašventimas. Liturgiją laiko me Kristaus kunigystės uždavinio vykdymu. Liturgija mistinis Kristaus kūnas viešu ir pilnutiniu būdu garbina Dievą. Kiekvienas liturginis veiksmas, kaip kunigo-Kristaus ir jo kūno-Bažnyčios darbas, yra ypatingai šventas. Joks kitas Bažnyčios veiksmas neprilygsta jo reikšmei ir galiai. (Liturg., nr. 7; I, psl. 127)-

142. *Liturgijos, kaip ženklo, svarba.* Liturgijoje, ypač dieviškoje Eucharistijos aukoje, "vyksta mūsų atpirkimo darbas" (IX sekm. po Sekminių malda). Tad ji yra geriausia priemonė tikintiesiems savo gyvenimu išreikšti bei kitiems atskleisti Kristaus paslaptį ir tikrąją Bažnyčios prigimtį. Liturgija padeda tikintiesiems prisiminti, kad jie

yra vieno Kristaus kūno nariai, stiprina jų jėgas skelbti Kristų. Visiems nepriklausantiems Bažnyčiai liturgija parodo Bažnyčią tarsi viršum visų tautų iškeltą vėliavą, po kuria renkasi visi išblaškytieji Dievo vaikai, kol visi susirinks į vieną kaimenę su vienu ganytoju (plg. Jn 10,16). (Liturg., nr. 2; I, psl. 123).

143. *Mūsų žemiškosios liturgijos santykis su dangiška.* Žemiškąją liturgiją patiriame, nors ir silpnai, kokia turi būti didinga ir maloni dangiškoji liturgija. Liturgijoje drauge su visais angelais ir palaimintaisiais giedame Viešpačiui garbės himnus; pagarbiai prisimindami šventuosius, tikimės būti jų bendruomenės dalis. (Liturg., nr. 8; I, psl. 127).

144. *Ar Bažnyčios gyvenimas ir darbas ribojasi tik liturgija?* Bažnyčios narių dvasinis gyvenimas nesiriboja vien dalyvavimu šventoje liturgijoje. Tiesa, kad krikščionys yra kviečiami bendrai maldai, bet jie taip pat turi grįžti į savo kambarį ir melstis vienviečiu (Mt 6,6), netgi melstis nuolat (1 Tes 5,17). Krikščionių tarpe yra paplitusios įvairios neliturginės pamaldumo praktikos, išskilmės, kurios yra labai patartinos, jeigu atitinka Bažnyčios įstatymus ir normas.

Bažnyčios nariai ne tik meldžiasi, bet kiekvieno ir visų kartu gyvenimas yra pilnas visokios veiklos, kuri yra Bažnyčios gyvenimo būtinoji dalis. (Liturg., nr. 12, 13; I, psl. 129).

145. *Liturgijos reikšmė. Kada ji sėkminga?* Liturgija yra viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, o kartu ir šaltinis, iš kurio plaukia visa jos jėga. Visa apaštalinio veikla siekia, kad visi, tikėjimu ir krikštu tapę Dievo vaikais, drauge garbintų Dievą, dalyvautų aukoje ir valgytų Viešpaties vakarienę. Iš liturgijos plaukia žmonių pašventimas ir Dievo garbė. Šių tikslų siekia visa Bažnyčios veikla.

Kad šventoji liturgija tikrai sėkmingai veiktų, tikintieji turi joje dalyvauti su dera mu nusiteikimu, įsigilinti į tai, kas kalbama, ir bendradarbiauti su malone, nepraleisdami progos jos patirti (plg. 2 Kor 6,1). (Liturg., nr. 10, 11; I, psl. 128).

146. *Kaip vertinti neliturginės pamaldumo praktikas?* Pamaldumas, jeigu neišvirsta į peiktinas formas, nesiderinančias su Bažnyčios dvasia ir normomis, yra prasminga dorybė. Ypač vertintinos tos pamaldumo praktikos, kurios yra Šventojo Sosto įsakytos ar nors patiriamos. (Liturg., nr. 13; psl. 129).

147. *Jkas Bažnyčioje tvarko liturgiją?* Šventosios liturgijos tvarkymas priklauso tik Bažnyčios vyresnybei: Apaštalo Sostui ir, pagal Bažnyčios teisės nuostatus, vyskui.

Įstatymų suteiktos galios ribose, liturgijos tvarkymas priklauso taip pat teisėtai sudarytiems kompetentingiems teritoriniams vyskupų susirinkimams.

Todėl visiškai niekas kitas, net nė kunigai, negali savo nuožiūra liturgijoje ką nors pridėti, panaikinti ar pakeisti. (Liturg., nr. 22; I, psl. 132).

148. *Švento Rašto vieta liturgijoje.* Liturginėse apeigose svarbiausia vieta priklauso Šv. Raštui. Iš jo yra imami ir paskui aiškinami skaitymai, giedamos psalmės; jo įkvėptos ir vadovaujamos kilo įvairios liturginės maldos ir giesmės; juo remiasi liturgijoje veiksmų ir ženklų prasmė. (Liturg., nr. 24; I, psl. 133).

149. *Gimtųjų ir lotynų kalbų klausimas liturgijoje.* Romos liturgijoje iki II Vatikano susirinkimo vartota lotynų kalba nepainiojama, tik jos vartojimas normuojamas deramais nuostatais. Atitinkamos instancijos (žr. 149 klausimą) sprendžia, kur, kiek ir kokių kalbų galima vartoti liturginėse apeigose šalia lotynų kalbos. (Liturg., nr. 36; I, psl. 137).

150. *Kaip reikia vertinti bendruomeninę ir individualią liturgiją?* Kai liturginės apeigos atliekamos bendrai, tai reikia pabrėžti, kad toks atlikimo būdas yra labiau vertinamas už privatų apeigų atlikimą. Tai pasakytina ir apie šv. Mišių aukojimą, ir apie sakramentų teikimą, nors kiekvienos Mišios visada pasilieka viešo ir bendruomeninio pobūdžio veiksmai. Panašiai yra su kunigams įsakytomis maldomis — brevijorium. (Liturg., nr. 27; I, psl. 134).

151. *Kaip liturgijoje dalyvaujant asmenys turi atlikti savo pareigas?* Liturginių apeigų metu ir kunigai, ir pasauliečiai, atlikdami pareigas, tedaro visa ir tik tai, kas jiems tenka pagal dalyko prigimtį ir liturginius nuostatus. Ministrantai, skaitytojai, aiškintojai, chorai — visi atlieka tikrą liturginį veiksmą. Tad kiekvienas jam tenkantį uždavinį tevykdo nuoširdžiai, pamaldžiai ir tvarkingai, kaip reikalauja ta kilni tarnyba ir kaip pagrįstai laukia iš jų Dievo tauta. (Liturg., nr. 28, 29; I, psl. 134).

152. *Kokiu pagrindu liturgijoje yra klasifikuojami asmenys?* Liturgijos dalyviai skirstomi pagal turimus šventimus ir atliekamas pareigas. Taip pat pagal liturginius įstatymus gali būti pagerbiami nustatytu būdu pasaulinės valdžios atstovai. Be šių minimų išimčių nei apeigose, nei išorinėse iškilmėse neturi būti daroma jokių skirtumų tarp privačių asmenų ar visuomenės klasių. (Liturg., nr. 32; I, psl. 135).

153. *Vyskupo reikšmė liturgijoje.* Liturgija pilnai pasireiškia, kai joje dalyvauja vietos diecezijos vyskupas kartu su kunigais ir pasauliečiais. (Liturg., nr. 4; I, psl. 139).

154. *Kaip parapija turi tvarkyti liturginį gyvenimą?* Vyskupui negali užtekti laiko pačiam visur ir visuomet vadovauti savo tikinčiųjų bendruomenei. Ji padalinama į mažesnes grupes — parapijas, vadovaujamas vyskupui atstovaujančių parapijos kunigų. Visas parapijos gyvenimas, ypač liturginis, ir ryšys su vyskupu turi būti tikinčiųjų mintyse ir gyvenime. Reikia stengtis, kad parapijoje klestėtų bendruomenės dvasia, ypatinčiai pasireiškianti šventadieniais, visiems kartu dalyvaujant Mišių aukoje. (Liturg., nr. 4; I, psl. 124).

155. *Kaip žiūri Bažnyčia į skirtingas liturgijas?* Visas teisėtai pripažintas liturgijas Bažnyčia laiko vertas vienodos pagarbos. Bažnyčia yra nusistačiusi jas ir ateityje saugoti bei visokeriopai palaikyti. (Liturg., nr. 4; I, psl. 124).

156. *Ar liturgija gali būti pritaikoma skirtingam tautų mentalitetui ir tradicijoms?* Kas nepriešinga tikėjimui ir visos bendruomenės gerovei, Bažnyčia net liturgijoje ne-

KUNIGAS —KONTROVERSINĖ ASMENYBĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Kunigas—kontroversinė asmenybė. Vieni jį gerbia, nori su juo bendrauti, pasikalbėti; progai pasitaikius, kviečiasi į svečius, o kiti jaučia jam didžiausią neapykantą ir jo vengia, kiek įmanydami. Vieni laiko palaima, jei kunigas aplanko jų namus, o kiti sako, kad net susapnuoti kunigą reiškia nelaimę. Kai kurie tėvai svajoja ir meldžiasi, kad Dievas pašauktų jų sūnelį į kunigus, o kiti, patyrę, kad jų sūnus linksta į kunigystę, nusigandę sušunka: "Viešpatie, apsaugok mus nuo šios nelaimės!"

Tačiau, nori ar nenori, kol pasaulyje gyvens žmonija, bus ir kunigų. Dar nėra surasta nė vienos tautos, nė vienos kad ir mažiausios bei primityvišiausios žmonių giminės, kuri neturėtų savo religijos. Todėl galima tvirtinti, kad nėra nė vienos tautos, kurioje nebūtų kunigų. Religija yra žmogaus santykiai su Dievu. Kunigas tuos santykius palaiko, puoselėja, ugdo. Jis yra tarpininkas tarp Dievo ir žmogaus. Žmonija, religija ir kunigystė yra vienodo senumo. Kai tik žmo-

nori įvesti griežto vienodumo. Priešingai, ji gerbia ir ugdo įvairių genčių bei tautų dvasios savybes ir talentus. Ji palankiai apsvirsto visa, kas tik yra nebūtinai susiję su prietarais ir klaidomis. Jeigu gali, stengiasi tai išsaugoti. Kartais net ir į pačią liturgiją tai priima, jeigu derinasi su tikrais ir autentiškais dvasios reikalavimais. Tačiau šiuos klausimus sprendžia ne vietos kunigai ar pasauliečiai, o tos instancijos, kurios tvarko liturgiją (žr. 149 kl.). (Liturg., nr. 37; I, psl. 137).

157. *Kaip vertinti liturginius sqjūdžius?* Mūsų laikams būdingą tikinčiųjų susidomėjimą liturgija, jos pritaikymu mūsų laiko žmonių dvasiai ir joje aktyvų dalyvavimą Bažnyčia laiko tarsi ženklų, rodančiu Dievo apvaizdos planą mūsų laikams. (Liturg., nr. 43; I, psl. 140).

gus savo protu suvokė aukštesnę esybę — Dievą, suprato, kad reikia jį garbinti, reikia jam žmogaus aukų. Dievo žmogus nematė, bet įsivaizdavo esant jį kažkur aukštybėse, kur dieną saulė šviečia, o naktį žvaigždės blizga. Negalėdamas Dievo pasiekti, žmogus sugalvojo jo garbei deginti javus, vaisius ir gyvulius, kad bent aukų dūmai jį pasiektų. Šią pareigą paprastai atlikdavo žmonių atstovai — kunigai.

Iš pradžių atskiro kunigų luomo nebuvo. Jų pareigas eidavo šeimos tėvas arba giminės patriarchas. Vėliau kai kurios tautos — egiptiečiai, indai, persai, graikai, romėnai — įsivedė atskirą kunigų luomą, kurio pareiga buvo rūpintis dvasiniais tautos reikalais. Ir lietuviai, dar tebebūdami pagony, turėjo gražiai organizuotą dvasiškiją. Jų kunigai buvo vadinami vaidilomis, kriviais, žyniais. Jiems padėdavo vaidilutės, kurstydamos miškuose šventąją ugnį.

Senajame Testamente Aronas ir jo vaikai buvo kunigai, o Levi giminės vaikai buvo levitai, t.y. kunigų padėjėjai, panašiai kaip Naujajame Testamente diakonai. Taip tęsėsi iki Kristaus atėjimo, kuris įsteigė Naujojo Testamento kunigystę su nauja jo paties kūno ir kraujo auka.

Pirmieji paties Kristaus paruošti ir pašventinti kunigai buvo apaštalai. Jis davė jiems valdžią mokyti žmones ir teikti sakramentus. Sakramentai yra Dievo malonių šaltiniai, įsteigti paties malonės autoriaus Kristaus. Kunigas semia iš to šaltinio ir teikia Dievo malones žmonėms. Naujajame Testamente kunigystė yra ne tik pareiga tarpininkauti tarp Dievo ir žmonių. Ji yra sakramentas, kurs išskiria kunigą iš kitų žmonių ir pašvenčia Dievui. Jis pažymimas nematomu, bet labai stipriu ženklų, kurio negali išdildyti nei laikas, nei mirtis, kurs pasiliks visą amžinybę. Ar kunigas džiaugsis dangaus laime, ar kentės pragare, visur ir visuomet jis bus kunigas. Danguje kuni-

gystė teiks ypatingos šviesos jo aureolei, o pragare pridės ypatingo kartumo jo kančioms.

Tridento Visuotinis Bažnyčios susirinkimas, remdamasis Šv. Raštu ir Tradicija, aiškiai paskelbė, kad kunigystė yra Kristaus įsteigtas sakramentas. Paskui plačiau paaiškina apie šio sakramento įsteigimą Paskutinės Vakariinės metu. Kristus, vyriausiasis Naujojo Testamento Kunigas, jau rengėsi pats save paaukoti Dievui, norėdamas jį permaldauti už žmonių nuodėmes. Bet su Kristaus mirtimi neturėjo baigtis Naujojo Testamento kunigystė. Jis žinojo, kad žmonės ir ateinančiais laikais vėl nusidės ir bus reikalingi atleidimo. Jis žinojo, kad jie norės Dievui ką nors aukoti, kuo nors už savo nuodėmes atsilyginti. Bet po Kristaus aukos ant Kalvarijos kalno visos kitos aukos nublanko ir nustojo savo vertės. Tad jis sugalvojo stebuklingu būdu pasilikti mūsų bažnyčiose, kad kunigas žmonių vardu jį galėtų paaukoti. Dievui, kad galėtų būti ir toliau tęsiama Kalvarijos auka, tik jau ne kruvinu, bet mistišku būdu.

Čia jis, laimindamas duoną ir vyną, įsteigia Mišių auką. Paskui, tardamas apaštalams "tai darykite mano atminimui", duoda ir jiems galią paversti duoną ir vyną Kristaus kūnu ir krauju. Tokiu būdu jis įsteigia kunigystės sakramentą. Vėliau, po prisikėlimo iš mirties pasirodęs apaštalams, suteikia jiems galią atleisti nuodėmes, sakydamas: "Imkite Šventąją Dvasią. Kam nuodėmes atleisite, tam jos atleistos, o kam sulaikysite, jos bus sulaikytos" (Jn 20,23).

Taip apaštalams buvo suteikta visa kunigystės galia: grąžinti žmonėms prarastą malonę ir pakviesti ant altoriaus bei dalinti žmonėms patį visų malonių autorių — Kristų. Tai yra tikrai neapsakoma galia, prilygstanti tik paties Kristaus galiai. Tokios galios neturėjo nei angelai, nei angelų karalienė Marija. Užtat kartais sakoma, kad kunigas yra *Alter Christus* — Antrasis Kristus.

Grąžinti sielai gyvybę, suteikiant jai pašvenčiamąją Dievo malonę, yra didesnis stebuklas, negu prikelti mirusį žmogų. Aukoti patį Kristų yra grynai dieviška galia. Juk

Mišios yra ne tik Kristaus kryžiaus aukos prisiminimas, bet jos nuolatinis atnaujinimas. Nors savo mirtimi ant kryžiaus Kristus užpelnė žmonijai visas reikalingas malonės, bet Mišių aukoje tos malonės yra žmonėms dalinamos, jiems yra pritaikomi atpirkimo vaisiai. Ir visa tai atlieka kunigas Kristaus jam suteikta dieviška galia. Todėl visai nenuostabu, kad kunigui Kristus leido kalbėti jo vardu, sakydamas: "Kas jūsų klauso, manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina". Tad tikrai Naujojo Testamento kunigas yra ne tik tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, bet ir tikras Kristaus atstovas.

Tačiau čia kaip tik ir yra visa kunigo gyvenimo tragedija, vėl tam tikra "kontroversija". Savo galia jis pralenkia angelus ir beveik prilygsta pačiam Kristui, o savo prigimtimi pasilieka toks pat silpnas žmogus, kaip ir kiti. Jis daug nepaprastų malonių yra gavęs, bet negavęs malonės, kuri jį, kaip Mariją, apsaugotų nuo kiekvienos nuodėmės. Kunigas, būdamas žmogus, gali nusidėti ir nusideda. Juk ir tarp dvylikos Kristaus apaštalų buvo Judas. Bet kunigo klaidos dažnai žmonių yra per daug išpučiamos. Dėl kunigo nuodėmės kartais ne tik visas miestas, bet ir visas pasaulis suskamba. O kai tas pačias nuodėmes, ar didesnes, daro kiti, tai niekas apie tai nekalba ir nekreipia dėmesio. Žinoma, tai galima lengvai suprasti, nes "kam daug duota, iš to daug ir reikalaujama".

Vis dėlto negalima pateisinti tų, kurie į kunigą žiūri per labai tamsius akinius, kad nesistengia jo suprasti. Tenka nugirsti kalbant, kad kunigai yra materialistai, kad jie neturi tų idealų, kurių turėtų siekti, kad jiems nerūpi žmonių gerovė, kad jie ieško tik savo patogumų. Ar tai yra tiesa? Niekas nesiims neigti, kad pasitaiko ir labai blogų kunigų. Bet nekalbėkime apie šį bei kitą kunigą, kurs gal tik maža išimtis, kalbėkime apie kunigą aplamai. Prisiminkime, kiek buvo ir yra tokių, kurie, užmiršę save, gyvena tik kitiems.

Paklauskime patys save, kas tą ar kitą kunigą atvedė prie altoriaus. Gal pinigai, garbė, malonumų ieškojimas? Jeigu jis būtų

to siekės, tikriausiai nebūtų beldęsis į seminarijos duris. Kiekvieno žmogaus gyvenimas yra auka, bet ypač tai tinka kunigui. Kuo auka didesnė, tuo labiau ji traukia ir žavi idealų ieškančių žmogų.

Tas kunigas, apie kurį jūs gerai ar blogai kalbate, prieš kiek laiko buvo gimnazistas. Jaunuolis, kaip ir kiti. Turėjo draugų, mėgo žaisti, pasilinksminėti. Turėjo jautrią jaunatvišką širdį, skirtą mylėti. Jeigu jis nebūtų turėjęs tokios širdies, būtų buvęs ne-normalus, jo nė į seminariją nebūtų priėmę. O jeigu kaip nors ten būtų patekęs, nebūtų ištvėręs. Be jautrios širdies, be meilės, seminarijos gyvenimas jam būtų buvusi nepakeliamas našta.

Taip, jis mylėjo, jį traukė šeimos gyvenimas. Jis nebuvo atsiskyrėlis. Jis nebėgo nuo gyvenimo, bet stengėsi kaip galima daugiau to gyvenimo aprėpti. Kartais sakoma, kad kunigas atsisakė šeimos ir jos gyvenimo malonumų. Tai netiesa. Jis atsisakė tik mažos, labai ribotos šeimos. Jo plati širdis siekė *didesnės* meilės. Savo širdies jis nenorėjo paaukoti tik vienai mergaitei, bet šimtams ir tūkstančiams žmonių. Jo vaikai skaičiuojami taip pat tūkstančiais. Tai visi tie, kuriems jis suteikė dieviškąjį pašvenčiamosios malonės gyvenimą, kuriuose jis tą malonę didina ir ugdo. Ne be reikalo žmonės jį vadina tėvu. Jis nenorėjo užsidaryti siaurame šeimos ratelyje, bet eiti į mases ir skleisti ten tikrą meilę bei žmoniškumą, rodyti visiems tiesų kelią į mūsų galutinį tikslą. Užsivilkęs juodą sutaną, jis nepabėgo nuo gyvenimo ir savo meilės neužkasė, bet mokėsi vis geriau suprasti, kas yra tikroji meilė ir kaip ją atskirti nuo egoizmo.

Kas kas, bet jau kunigas tai tikrai nėra egoistas. Štai jis laiko prie altoriaus Mišias. Už ką? Ar už save? Ne, dažniausiai už jus! Štai jis eina į klausyklą. Manote, kad iš įdomumo? Ne, tai yra labai sunki našta. Pažinčiau kunigų, kurie kartais verkdamo, eidami į klausyklą, nes tai yra tikrai sunki ir atsakinga pareiga. Bet eidavo. Eidavo atleisti jūsų nuodėmių, sutaikyti su Dievu. Kalbėdamas iš sakyklos, ne už save ar savo partiją propagandą jis varo, bet skelbia

jums Dievo žodį, duoda dvasinio maisto. O pagaliau, jei kartais ir per bažnyčią eina su lėkšte rankoje rinkti aukų, tai jas renka ne sau, bet jums: kad jūs turėtumėte gražią bažnyčią, puošnius altorius, kad čia atėję rastumėte savo sielai ramybės ir paguodos.

Žinoma, gyvenimas yra žiaurus. Kartais jis ir kunigą parbloškia. Bet ar būtų gražu, ar krikščioniška jį pargriuvusį dar labiau žiauriausiais žodžiais ir negailestingomis kritikomis prie žemės slėgti? Jis daug kartų jus pargriuvusius pakėlė, dėl ko jūs dabar nepaduodate jam rankos, kurios jam taip reikia? Dėl ko nepadedate jam atsikelti bent savo malda ir geru pavyzdžiu? Jeigu jūs žinotumėte jo nueitą kelią, jeigu suprastumėte tas psichologines priežastis, kurios jį gal tik laikinai pakirto, visai kitaip spręstumėte. Tada ir iš jūsų rankų nejučiomis iškristų akmenys, kuriuos buvote pasiryžę į jį sviesti. Ir jūs eitumėte susigėdę šalin, kaip tie, kurie kadaise norėjo užmušti Magdalėną, bet Kristus ją pakėlė, nušluostė ašaras ir papuošė amžinos garbės vainiku.

“AŠ JUMS DUODU NAUJĄ ĮSAKYMĄ”

CHIARA LUBICH

"Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs mylėtumėte vienas kitą" (Jn

13, 34).
Ar žinote, kada Jėzus pasakė šiuos žodžius? Jis juos pasakė prieš pradėdamas savo kančią. Tai buvo Jo atsisveikinimo kalba, Jo testamentas. Tai yra labai svarbu. Jei mirštančio tėvo žodžių niekad neužmirštam, tuo labiau turime neužmiršti Dievo žodžių. Tai turime rimtai įsidėti sau į galvą ir stengtis juos geriau suprasti. Jėzus ruošiasi mirčiai ir tai, ką sako, atliepia artimą įvykį. Jėzus iškeliaudamas nori išspręsti svarbų klausimą: kaip Jis gali likti tarp savųjų, kad Bažnyčia augtų ir klestėtų. Pavyzdžiui, mes žinome, kad Jis dalyvauja sakramentuose. Šv. Mišiose pats paslaptinai ateina ant

altoriaus. Ir ten, kur žmonės vienas kitą myli, Jis yra jų tarpe. Bendruomenėje, kur yra tikra tarpusavio meilė, ir Jis ten yra. Jis pasakė: "Kur du ar trys susirinkę mano vardu, aš esu jų tarpe". Taigi Jis gali būti ir veikti toje bendruomenėje, kurios gyvenimas pagrįstas tarpusavio meile. Jis gali per bendruomenę nuolatos pasireikšti pasauliui ir tęsti jam savo įtaką. Gražu tokia meile gyventi su savo artimais krikščionimis. Sv. Jonas, kurio žodžius čia svarstome, tarpusavio meilėje mato svarbiausią įsakymą, kuriuo Bažnyčia gali pasiekti vienybę. Jėzus tuoj priduria: "Iš to visi supras, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vienas kitą". Tad jeigu nori sužinoti, kurie yra Kristaus mokiniai, jei nori tikro ženklą, juos atpažinsi iš jų tarpusavio meilės.

Jeigu to trūksta, pasaulis neatpažins Bažnyčioje Kristaus. Tarpusavio meilė sukuria vienybę. Bet kas sudaro vienybę? "Tebūna vieningi, — dar priduria Jėzus, — kad pasaulis tikėtų..." Vienybė, atskleisdama Kristaus buvimą, patraukia pasaulį Juo sekti. Pasaulis vienybės ir tarpusavio meilės akivaizdoje įtiki Jėzų Kristų. Toje pačioje atsisveikinimo kalboje Jėzus tą įsakymą vadina *savu*. Jis yra savas ir ypač dėl to brangus. Nereikia jo suprasti kaip paprasto potvarkio, kaip įsakymo šalia kitų panašių. Čia Jėzus nori parodyti gyvenimo būdą ir gaires.

Iš tikrųjų tą įsakymą pirmieji krikščionys laikė gyvenimo pagrindu. Šv. Petras sako: "Visų pirma turėkite apsčiai meilės vieni kitiems" (1Pt4,8). Prieš pradėdamas kokį darbą, prieš eidamas į Mišias, pasitink, ar tarp tavęs ir tavo artimo yra tarpusavio meilė. Jei taip, tai viskas turi vertę. Be šio pagrindo niekas nepatinka Dievui. Jėzus dar mums sako, kad tas įstatymas yra *naujas*. "Duodu jums naują įsakymą". Ką tai reiškia? Gal tas įsakymas buvo nežinomas? Ne. "Naujas" reiškia, kad jis duotas "naujiems laikams". Tad apie ką čia eina kalba? Štai apie ką: Jėzus mirė už mus, tad mus mylėjo be saiko. O kokia buvo toji Jėzaus meilė? Tikrai ne tokia, kaip mūsų. Jo meilė buvo ir yra dieviška. Jis sako: "Kaip

MOTERIŠKUMO PASLAPTIS

L. JEKENTAITĖ

Už ką mylima moteris? Kaip norėtų ji tai sužinoti. Gal todėl ji taip dažnai žvilgčioja į veidrodį ir nejučiom save lygina su kitomis. Gal todėl ji kartais vos ne magišką reikšmę skiria madingam drabužiui, šukuosenai ar skrybėlaitei. Gal todėl ją neišvengiamai liūdina nueinančios jaunystės ir grožio ženklai. O vyriškoji žmonijos pusė literatūroje ir dailėje pateikia nepraeinančios reikšmės amžinojo moteriškumo paveikslų, kurie jaudina protą bei jausmus žymiai giliau ir įvairiau, nei kartais pačios moterys tai įsivaizduoja.

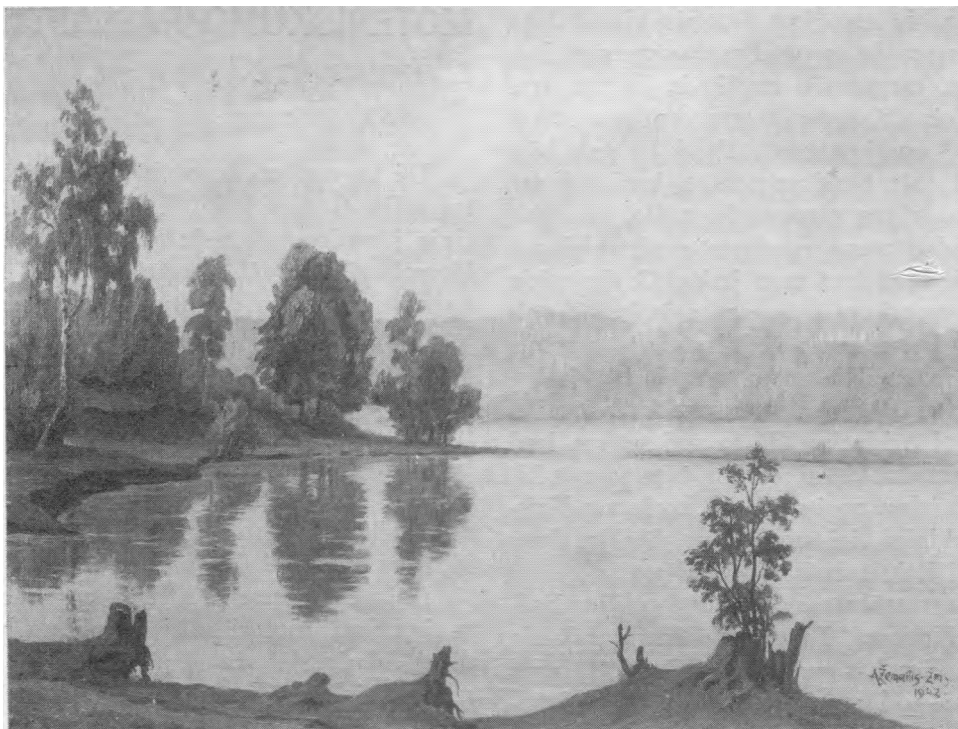
Kaip besvarstytume, visi meno kūriniuose įamžinti moteriškojo tobulumo pavyzdžiai dažniausiai yra betarpiškiausiai surišti gamtiškąja moters paskirtimi būti mylimąja ar mylinčia motina. Šimtmečiais tik už tai ir buvo vertinama moteris. Jos egzistencija buvo griežtai įrėminta: šeima, vaikai, virtu-

Tėvas mane mylėjo, taip ir aš jus myliu". Tad mus myli tokia meile, kokia Tėvas ir Jis mylisi. "Tokia pat meile mes turime mylėtis, kad įvykdytume tą "naują įsakymą". Mes, būdami žmonės, tokios meilės neturime, bet esame laimingi, kad, būdami krikščionys, tokią meilę gauname. Ją mums įdiegia Šventoji Dvasia.

Tarp Tėvo, Sūnaus ir krikščionių yra panašumas dėl tos vienintelės dieviškos meilės. Toji meilė mus įjungia į Trejybę ir tokiu būdu padaro Dievo vaikais. Dėl tos meilės dangus ir žemė yra sujungti tartum didžiule srove. Dėl tos meilės kiekviena krikščionių bendruomenė yra pakelta į dieviškąją sritį, ir dieviška tikrovė gyvena žemėje, kur tikintieji mylisi.

Tad ar neatrodo dieviškai gražus ir nepaprastai žavingas krikščioniškas gyvenimas?

*Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas*

Antanas Žmuidzinavičius

Žalieji ežerai (1942)

Antanas Žmuidzinavičius

Dzūkų kaimelis (1906)

Antanas Žmuidzinavičius

Pajūrio smiltynuose (1921)

Antanas Žmuidzinavičius

Nemuno augintiniai (1928)

vė, bažnyčia. "Platusis" pasaulis pasiekdavo ją per emocinį ryšį su vyru ir vaikais. Kadangi moteris beveik neturėjo galimybių reikštis visuomenėje ir profesinėje veikloje, ir jos asmenybės vystymasis buvo ribojamas, jai meilė, sėkmingos vedybės buvo vienintelė gyvenimo įprasminimo galimybė. Todėl ir sugebėjimas žavėti, erotinio patrauklumo ženklai — jaunystė, grožis, moteriai visada buvo geistini dalykai. Iki šiol moteris linkusi pervertinti meilės reikšmę, nes ilgus amžius tik tai jai ir galėjo duoti gyvenimo pilnatvės jausmą. Visa tai buvo suformavę tokį požiūrį į moters prigimtį: ji — stichiška, emociškai priklausoma nuo kitų nuomonės, nesavarankiška, "būti kitam" (suprask, pamaloninimas, vyriškos būties pagražinimas). Ir pačios silpnosios lyties atstovės, aišku, su pavydu vertino viską, kas yra vyriška: perspektyvos reikštis valstybinėje, kultūrinėje veikloje, moksle, mene, pagaliau galimybė pačiam rinktis partnerį. Tai buvo draudžiama ir tai simbolizavo tikrąjį, žmogišką gyvenimą.

Šiuolaikinė moteris išsikovojo taip ilgai siektą lygiateisiškumą su vyru. Ji nebenori būti vyro verge, užsisklęsti šeimos ribose; išsikovojo teisę į kūrybinį darbą ir turi galimybes rinktis savo gyvenimo kelią ir išvystyti savo asmenybę. Kurį laiką atrodė, kad dabar moteriai belieka džiaugtis ir naudotis savo naująja padėtim. Tačiau beato-dairiško entuziazmo laikai praėjo, ir emancipuotoji moteris pajuto, kad jos išlaisvinimas atnešė jai aibes naujų rūpesčių. Prie buitinių pareigų, kurios tradiciškai jai priklausė, prisidėjo darbo rūpesčiai ir sunkumai. Gan greit vyrija apsiprato su nauja padėtimi ir be jokio pavydo atidavė moterims darbus, ypač tuos, kurie nėra kūrybiški, kur nereikia vadovauti. Dabar moterys yra įsiveržusios beveik į visas profesijas. Ir vėl atėjo laikas moteriai susimąstyti, kas yra jai priimtina, o ko reikėtų atsisakyti. Aišku tik viena, kad moteris jokių būdu nenori atsisakyti darbo (kaip rodo sociologiniai tyrimai, net daugiavaikės motinos laikosi šio požiūrio, nors pageidauja trumpesnės darbo dienos ir kitų lengvatų). Net jei darbas nėra

kūrybiškas, jis vis tiek yra galimybė atitrūkti nuo buities rūpesčių, įsijungti į kolektyvą, patirti naujų išpūdžių, pajusti, kad esi vertinama kaip specialistė. O kai darbas kūrybiškas, įdomus, jis įprasmina visą gyvenimą, bet... šitoks darbas reikalauja atiduoti visą save, o moteris savo jėgų pagrindinę dalį vis tik nori skirti šeimai, vaikams. Daugumas dabartinių moterų gauna pakankamai aukštą išsilavinimą, jos svajoja apie išskirtinius pasiekimus, daugumas tikrai to pasiektų (nes ir mokslas joms sekasi geriau, nei vaikinams), jei apie dvidešimtuosius metus jose nepabustų moteris. Daug merginų jau pirmuosiuose kursuose tampa žmonomis, motinomis ir netikėtai susiduria su faktu, kad nuo dabar jas užgriūva dviguba našta. Begalinių galimybių pasaulis, koks daugumai atrodė mokykloje, papildėja, susiaurėja. Tenka pasirinkti ir labai tiksliai vieną kelią, kuriuo žengsi per gyvenimą. Neretai moteriai darosi graudu suvokus, jog neįmanoma suderinti reikalingų pasiekimų darbe ir tobulo šeimyninio gyvenimo.

Bet jei reikia pasirinkti darbas ar šeimą, moteris dažniausiai pasirenka šeimą, nes atsisakiusi vaikų, nerealizavusi savo motiniškos prigimties, ji kenčia dar labiau. Moterį apninka liūdnos mintys: matyti, ji niekada nesusilygins su vyru. Ir čia kyla klausimas, kam moteriai reikia lygintis su vyru? Kodėl būtina lygybę suprasti, kaip skirtingybių suvienodijimą? Ar nebūtų išmintingiau prisiminti seną šio žodžio aiškinimo tradiciją: lygybė reiškia lygią teisę išvystyti savo ypatingumą, išskirtinumą. Todėl ar nevertėtų moters emancipaciją suprasti ne kaip moters suvyriškėjimą, jos pretenzijas (dažnai nepagrįstas) į viską, ką daro vyras, bet kaip moteriškumo prestižo įvertinimą. Jei apie moterį spręsimė pagal vyrišką modelį, neišvengiamai turėsime sutikti, kad jai iš tiesų daug ko trūksta. Kodėl gi neįvertinti to, kas yra specifiškai moteriška, ką gali tik moteris, kur vyras yra bejėgis? Laikas pagaliau įsąmoninti, kad yra tam tikri fiziologiniai ir psichologiniai moters ypatumai, su kuriais nevalia nesiskaityti. Mes pačios turėtume blaiviau suvokti (ir kiek galima anksčiau),

jog mes kenčiame dažnai dėl to, kad savo asmenybės projektą kuriame pagal bendrą, t.y. vyrišką standartą. Šiandieninei vidurinei ir aukštajai mokyklai taip pat galėtume papietriškai pakeisti dėl nepakankamai specializuoto mergaičių mokymo, auklėjimo ir profesinio orientavimo, dėl to, kad jų praktinis ruošimas paliekamas savieigai. Tai, kad kai kurios mergaitės ir suaugusios moterys sako: "noriu būti vyru", rodo, jog kultūrinė aplinka, kurioje jos gyvena, nėra palanki moteriškumui reikštis. Tai išraiška to, jog ir jos nesuvokia, neįvertina savo moteriškos prigimties ypatingumo ir, svarbiausia, jos žmogiško vertingumo. Juk pati gamta suteikė moteriai tai, kuo didžiuojasi žmogus — galią kurti. Moteris kuria tai, kas yra svarbiausia iš to, ką žmogus po savęs palieka — naują gyvybę, naują žmogų. Ši giliai išgyventa atsakomybė, sąryšyje su vis didėjančiu moterų išprusimu, jų racionalėjimu, veda prie to, kad dabartiniu metu vis dažniau moteriškoji žmonijos pusė pripažįstama stipriąja. Ji išlaiko didesnius fizinio ir dvasinio pobūdžio "perkrovimus", kurių kupinas mūsų laikmetis. Viskas klostosi taip, kad šiuolaikiniai sociologai, psichologai ir psichiatrai galėtų patarti moterims: reiktų ne pavydėti, o suprasti ir savaip pagailėti vyrų. Tam, kad jaustų savo gyvenimo pilnakraujumą, kad įtvirtintų save kaip pilnavertę, kūrybišką asmenybę, vyras turi vienintelę galimybę: savo mėgstamą darbą, kuris pasižymėtų didžiąją dalį jo jausmų ir minčių. Galėtume sakyti, kad moteris savo kūnu ir krauju, savimi yra kūrėja, o vyras save suprojektuoja į aplinkinio pasaulio kūrimą. Abi orientacijos yra reikalingos, abi viena kitą papildo. Todėl čia reikalingas abipusis supratimas, atlaidumas ir pagalba. Vietoj niurzgėjimo, pretenzijų, ar nevertėtų moterims rodyti didesnę įsijautimą į vyriškojo nerimo priežastis ir savo rūpesčiu, švelnumu, netgi globa padėti jam siekiant užsibrėžtų tikslų. Tuo nenorėčiau pasakyti, kad moterys "grįžtų prie puodų" ir dėl šeimos gerovės paaukotų savo asmenybės vystymąsi, bet tai, kad savo biologine ir psichine sandara moteris turi didesnes galimybes būti

šeimos židinio saugotoja, nei vyras. Čia yra jos stiprybė ir nereikėtų šito kratytis. Tai, kad kai kurios šiuolaikinės moterys drovosi savo moteriškų interesų, atvirai šaiposi iš jų, nenori gimdyti vaikų, skuba skirtis, vienos augina savo sūnus ar dukras, nedaro jų laimingesnėmis. Šeimą sugriauti — lengva, ją tobulą sukurti ir išlaikyti — žymiai didesnio sugebėjimo reikia. Tai supranta daugumas moterų, ir jos atiduoda visas savo jėgas tam, rodydamos išskirtinį ištvermingumą ir dvasios jėgą. Todėl pastaruoju metu vis dažniau keliama mintis, kad žmonijos rytojus priklausys nuo to, kiek joje įsivyras moteriška, o dar tiksliau, motiniška orientacija į pasaulį. Moteris nuolat primena, kad įkvėptas žmogaus dvasinis gyvenimas neįmanomas be ryšio ir pagarbos savo gamtinei prigimčiai. Žmogus — Žemės sūnus, ir jis tol yra nenugalimas, kol, nelyginant mitologinis Antėjas, bent vienu pirščiuku jaučia sąryšį su savo motinos gyvybiniais syvais. Ir iš tiesų, motinos meilė tai ir yra ta gija, kuri suriša žmogų nematomais, bet tvirtais ryšiais su pasauliu, su jo amžinuoju ritmu. Motinos meilė savo vaikams nuo amžių yra laikoma žmogiškosios meilės etalonu, nes tai yra nuoširdžiausias ir nesavanaudiškiausias savo jėgų paskyrimas kitai būtybei. Todėl ar nevertėtų amžinojo moteriškumo paslapties ieškoti motiniškame pasaulio jautime. Būti moterimi, reikia teigti gyvenimą, kūrybišką pradžią žmoguje, kaip priešpriešą griovimui ir gaivalų stichijai. Moteris, suprantanti savo žmogišką vertę, visada jaus aplinkinių dėmesį ir pagarbą. Neprašę su metais žavesio yra kupina ne ta moteris, kuri reiškia pretenzijas būti mylima, bet ta, kuri pati sugeba mylėti, kuri dosniai dalina gaivinančią žmogiškos širdies šilumą aplinkiniams.

- Liurdą 1979 m. aplankė 4.600.000 maldininkų. Tais metais suėjo 100 m. nuo šv. Bernadetos mirties.

- Pranciškonų vedamas Šv. Rašto studijų centras Japonijoje išleido Naujojo Testamento vertimą japonų kalba.

ŽMOGAUS BŪDO SAVYBIŲ APRAIŠKA

JONAS MIŠKINIS

Psichologai sako, kad su žmogaus protu bendradarbiauja jausmai ir valia. Jo valia proto jausmus išryškina, švelnina ar sustiprina. Jei žmogus turėtų vien protą, būtų panašus į mašiną, kuri darbą atlieka gerai, bet yra šalta ir nesukalbama. Kai mašina veikia, tai ji doroja viską, kas tik jai pakliūva, nepaisant, kad dėl to bus kam nors nuostolių ir skausmo. Žmonės, kurie elgiasi vien šaltu protu besivadovaudami, vadinami kietasirdžiais. Jie šalti ir tarsi bejausmiai kitų atžvilgiu. Visi jų jausmai lyg apskaičiuoti, apsvarstyti, dažniausiai naudingi tik sau. Tačiau socialiniame gyvenime tokie žmonės esti nuobodūs. Bet jei jie yra mokslininkai, tai naudingi visuomenei. Mat būdami užsidarę savyje, jie turi daugiau laiko atsiduoti mokslui ir pozityviam darbui.

Tačiau priešingi jiems yra vadinami gerosios širdies žmonės, kitaip tariant, jie yra jausmų žmonės — minkštaširdžiai kitiems ir sau. Vadinasi, tokie atjaučia kitus, mielai su kitais bendradarbiauja, kitiems padeda ir t.t. Iš tokių kartais pasitaiko išsiblaškiusių, nepastovių. Nebaigę vieno darbo, griebiasi kito, greit pasiduoda kitų įtakai, silpnai laikosi savo nuomonės, o kartais net pasipriešina geresnei nuomonei. Kadangi tokie remiasi jausmais, tai jų sprendimai kai kada būna nepagrįsti, neapgalvoti ir net klaidin-

gi. Taip pat yra ir tokių žmonių, kurie vienas kito nesupranta. Taigi vadinamam proto žmogui sunku suprasti jausmų žmogų ir atvirkščiai. O nesusipratimai kaip tik ir kyla dėl to, kad vienas kito nesupranta ar nebepori suprasti. Todėl čia ir glūdi "tragedija", kad du žmonės, kalbėdami ta pačia kalba ir apie vieną dalyką, negali susikalbėti. Nesusikalbama, kad kalbamo dalyko atžvilgiu neturi vienodų jausmų. O tų jausmų žmogui yra labai daug. Vieni jų įgimti, kurie sudaro žmogaus temperamentą, kiti įgyti auklėjimu ar kitokiomis aplinkybėmis.

Psichologai, imdami įgimtą žmonių jausmingumą pagrindan, skirsto žmones į keturias temperamentų rūšis, būtent: cholerikus, sangvinikus, melancholikus ir flegmatikus.

Choleriku vadinamas smarkaus ir užsispyrusio būdo žmogus; įvairūs įspūdžiai jį greit paveikia, į juos tuojau reaguoja ir ilgai nepamiršta. Kartą supykęs, nenurimsta. O nurimęs, po kiek laiko atsimena ir susierzina, kaip po pirmo įspūdžio. Jeigu kas choleriką įžeidžia, jis po kelerių metų atsimena, ir jei pasitaikys proga, atkeršys. Pavyzdžiui, ką jis teigia, gali nesiginčyti, nes jis nenusileis. Tai daugiau proto, valios ir užsispyrimo žmogus.

Sangvinikas irgi jautrus visiems įspūdžiams, tačiau greit nusileidžia. Čia pyksta, čia vėl nors prie žaizdos dėk. Įspūdžiai jame ilgai nepasilieka. Verkia ir vėl pro ašaras juokiasi.

Melancholikas lėtesnis viskam. Iš šalies žiūrint, atrodo, kad jis mažai į ką kreipia dėmesį. Nors iš tikrųjų įspūdžius priima ir juos išgyvena, apie juos galvoja, ypač praėjus tam tikram laikui. Ne tiek į juos reaguoja, kiek išgyvena ir kenčia.

Flegmatikas mažai tesijaudina net ir dėl didelių dalykų. Mažai ką išgyvena. Kada kiti karščiuojasi, jis numoja ranka, lyg sakydamas: "Mažmožis".

Tai va, toks bendras temperamentų apibūdinimas. Kuris iš jų geresnis ar blogesnis, nesiimu spręsti. Kiekvienas savaip gali spręsti ir pritaikinti.

Tačiau turint galvoje, kas apie žmonių būdus pasakyta, aiškėja tai, kodėl tarp žmonių yra daug nedarnumo, nesugyvenimo ir nesutarimo. Suprantama, jog vieną ir tą patį dalyką nevienodai įvairių charakterių žmonės įvertina. Dėl to dažnai susidaro skirtingos nuomonės tiek visuomeninėje veikloje, tiek politiniame gyvenime, kurios veda prie kivirčų, nesusipratimo ir asmeniškų neapykantos.

SIEKIANT PRASMINGESNIO GYVENIMO

JUOZAS PRUNSKIS

Kai naciai buvo užplūdę beveik visą Europą ir kai vyko masinis žydų žudymas, jausdamas mirtiną pavojų žydas rašytojas Franz Werfel (1890-1945) padarė įžadą, kad jeigu jis išliks gyvas, parašys kaip tik galės geresnį veikalą apie Liurdo Mariją ir apie jos regėtoją Bernadetą. Savo įžadą išpildė, parašydamas knygą "Das Lied von Bernadette", kuri švyti giliu dvasingumu ir kuri yra išversta į daugelį kalbų.

Tame veikale jis rašė:

— Kas gi yra koks nors valdovas, ar valstybės galva, ar diktatorius, palyginus su šventuoju? Jie yra nunešami laiko vandenų ir pradingsta. Kas gi tepasilieka? Vardas dulkėmis apneštos knygoje. Nėra pasaulyko nors labiau panašų į dulkę, nėra nieko juokingesnio, kaip žmogus, kurio galia yra pasibaigusi ir jis jau niekam nebegali pakenkti. Valdžios žmogaus mirtis yra jo pasakutinis pralaimėjimas. Didžios mintys yra

Pažymėtina, kad tas pat reiškiasi ir žmogaus šeimyniniame gyvenime. Mat šiais laikais daugelis šeimų tarp savęs nesugyvena. Juk dabar gana dažni ne tik jaunų, bet ir senstančių šeimų išsiskyrimai. Kodėl? Tyrinėtojai sako, jog todėl, kad šeimoje tarp vyro ir žmonos yra nevienodo būdo savybių, aistrų. Suprantama, jog vyras ar žmona dažnai žiūri į gyvenimą pro savo aistros akinius. Todėl skirtingi žvilgsniai ir nuomonių skirtumai, kad ir mažmožiuose, greit susikryžiuoja. O toks susikryžiuojimas ir jausmų nevaldymas veda prie visiško nesusitarimo ir neretai priveda prie galutinio išsiskyrimo.

Iš to ir daroma išvada, kad žmogaus būdo savybė yra nesusitarimo priežastis ir kad jausmų nesusitarimai bei skirtumai žmoniškai, ypač šeimoms, neša daug žalos.

Užtat reik stengtis tuos įvairius charakterių skirtumus suprasti ir vengti visa to, kas gali kitą suerzinti ar iššaukti kitus nepageidaujamus jo charakterio pasireiškimus.

geresnėje padėtyje. Tačiau, kalbant paprastai, niekas negali pralenkti tų, kurių siekimas yra dangus.

Tuo anas Austrijos žydas rašytojas parbrėžė, kad tikriausias žmogaus kelias yra siekimas dvasinės tobulybės.

Prieš porą dešimtmečių Čikagoje ėjo dienraštis "Chicago Herald-American". Vieniometu to dienraščio redakcija pasiuntė daugeliui žymiųjų žmonių klausimą, ką jiems reiškia gavėnia. Tarp daugelio įdomių atsakymų, atėjo raštas ir iš buvusio Aukščiausiojo Tribunolo teisėjo Joseph P. M'Goorty. Jis rašė:

— Gavėnią laikau ypatingu atgailos ir maldos laikotarpiu. Tai laikas, kada mes turime daugiau galvoti apie savo ateities paskirtį ir save paklausti, kas yra mūsų artimas. Mes šiuo laiku tikrai turime parodyti Dievo begalinės meilės įvertinimą. Mūsų pastangos pasaulyje yra reikalingos Visagaliai Dievo vadovybės. Dievas yra su mumis, bet visų pirma mes patys turime būti su Juo. Šiuo metu mūsų maldos turi siekti Dievo vadovybės mums patiems, mūsų visuomenei ir visoms tautoms.

To teisėjo nuoroda į didesnę atgailos gyvenimą ir į pastangas siekti didesnio tobulumo yra visais laikais įsidėmėtina.

Gilios dvasios žmogus, net ir religinio sąjūdžio kūrėjas Dwight L. Moody kartą buvo paprašytas pasakyti vardą žmogaus, kuris jam sudarė daugiausia rūpesčių. Jo atsakymas buvo, kad tokiu žmogumi yra jis pats.

Tikrai, arba mes pasukame tobulumo siekimo keliu ir tampame džiaugsmas sau ir kitiems, arba mes tampame žmonėmis, kurie net sau patiems būname didžių rūpesčių šaltiniu.

Kartą kunigas mokė vaikus tikybos. Aiškino apie pasaulio, apie žmogaus sutvėrimą. Norėdamas patikrinti, ar vaikai suprato, paklausė vieną:

— Tai sakyk, Jonuk, kaip tu atsiradai?
— Dalį manęs sutvėrė Dievas, — atsi-
liepė berniukas. Nustebintas tokiu atsaky-
mu, kunigas jį vėl paklausė:
— Kaip tai dalį?
— Ogi, kunigėli, Dievas mane sutvėrė
tokį mažutį, o paskui aš pats užaugau.

Šis mažas dialogas duoda progos ir
mums save paklausti, ar mes nors kiek au-
game savo dvasia, ar nors kiek palaipsniui
bręstame amžinybei, kuri neišvengiamai
ateis?

Jau graikų filosofas Plotinas, svarbiau-
sias neoplatonikų atstovas, trečiame šimtme-
tyje savo Eneadose rašė:

— Jei nematai savyje grožio, tai daryk
kaip skulptorius, kuris skaptuoja gražią sta-
tulą. Jis nukala vieną dalį, nuskaldo, nudai-
lina ir darbuojasi iki išgauna grakščias lini-
jas marmuro gabale. Kaip jis, taip ir tu nu-
kalk šalin, kas nereikalinga, ištiesink kreiv-
umus, tamsiąsias vietas nublizgink ir nenu-
stok dirbęs prie savo paties statulos iki ne-
suspindės dieviškosios dorybės...

Tas filosofo patarimas nėra pasenęs nė
mūsų laikais, po maždaug aštuoniolikos
šimtmečių.

Bet mes turime ir savųjų mintytojų pa-
tarimų, į kuriuos labai verta įsigilinti. Atei-
tininkijos kūrėjas prof. Pranas Dovydaitis
vienai savo globotinei, beatostogaujančiai
po išlaikytų gimnazijos baigimo egzaminų,
1921 m. liepos 8 d. rašė:

— Ilsėkis tad nuo viso triukšmo, gėrėkis
Dievo pasauliu ir įsigyvenk vis giliau į patį
Dievą malda ir eucharistiniu gyvenimu...
Stiprink savy šventybės pradus, nes čia tik-
roji žmogaus didybė... Tad palik Dieve,
pati dievėdama...

Koks nuoširdus ir visiems prasmingas
patarimas!

Antras didysis mūsų tautos mintytojas
— prof. Stasys Šalkauskis — skelbė:

— Kas yra abejingas tiesai, gėriui, gro-
žiui, šventumui, neišvengiamai vergaus gei-
duliams.

Kitaip sakant, tam tepaliks gyvuliškoji
gyvenimo pusė, neįstengiant prasimušti į
dvasinio gyvenimo aukštumas. Dėl šitokių

prof. Šalkauskio įtaigojimų ir studentų kor-
poracija buvo pasirinkusi šūkį:

— Į kalnus, į viršūnes...

Arabų priežodis sako:

— Didžiausia klaida yra nepastebėti sa-
vo klaidų...

Nelaimė tiems žmonėms, ir taip pat ne-
laimė tiems, kurie gyvena su tokiais žmo-
nėmis, kurie savo klaidų nepastebi ir nenori
pastebėti bei atitaistyti.

Tragiškai automobilio nelaimėje žuvusio
kun. Broniaus Dagilio antkapyje Detroite
yra įrašas:

— Stovėkit kaip saulė tvirti per amžius...

Tvirti savo idealistiniais įsitikinimais,
tvirti savo pajėgia valia ir ryžtinga veikla
gėrio tarnyboje.

Neseniai atšventus Vilniaus universiteto
400 m. sukaktį, verta prisiminti, kad ten,
universiteto rūmuose, ties observatorija bu-
vo iškaltas įrašas lotynų kalba, kuris, išvers-
tas į lietuvių kalbą, taip atrodytų:

Eikite šalin niekingi rūpesčiai!

Čia paniekinama menka žemė:

Iš čia einama į žvaigždes.

Taigi — į tobulybės žvaigždes, kurios
mums rodo kelią į šviesią amžinybę.

KAINA, KURIĄ SUMOKAME, MYLĖDAMI DIEVĄ

J. A. HARDON, S.J.

Mes esame keisti sutvėrimai, kartais la-
bai sau prieštaraujantys. Imkime, pavyz-
džiui, kad ir pirkimą bei pardavimą. Mes
juk labai gerai žinome, kad norėdami ką
nors įsigyti, turime už prekę užmokėti tam
tikrą kainą. Pats žodis "pirkimas" reiškia,
kad mes užmokame už daiktą, ir tik tada
turime teisę jį savintis. Paėmimas to, kas
kitam priklauso, nieko neužmokant, yra va-
gystė.

Bet kai atsigręžiame į antgamtinį Dievo
pasaulį, staiga pakeičiame savo protavimą.
Čia mums reikia stengtis nugalėti keistą įsi-

tikinimą, kad Dievas turi mums viską teikti, ko tik mums reikia (juk į viską turime neabejotiną teisę!), ir už tai neturime nieko užmokėti. Visi juk esame girdėję pasakymą, kad "už nieką nieko negausi". O kodėl atsirado ta keista pažiūra Dievo atžvilgiu? Žmonės tikisi viską iš Dievo gauti nemokamai.

Žinoma, reikia pripažinti, kad yra šioks toks pagrindas tokiame keistame protavimo būdai. Dievas tikrai iš nebuvimo pašaukė mus į buitį, mums nieko neužmokant už privilegiją būti jo kūriniams. Juk jis galėjo taip padaryti, kad būtume tik rožė, ar lelija, arba net ir piktžolė. Bet Dievas mus sutvėrė tokius, kokie esame. Tai ne tik mums nieko nekainavo, bet mes net neturėjome jokios galimybės už tai atsilyginti. Juk taip yra ir visame mūsų gyvenime. Yra daug dalykų, kuriuos mes turime ir kuriais džiaugiamės, kuriuos Dievas mums duoda ir nereikalauja, kad tiek ir tiek valandų už tai atidirbtume. Todėl mes Dievo gerumą laikome savaime suprantamu dalyku ir manome, kad į tai turime teisę. Pamažu kyla pavojus susikurti klaidingą nuomonę, kad Dievas, būdamas toks geras, apdovanos mus daugeliu dalykų, kurie mums nieko nekainuos. Ir tai ne tik dabar, bet suteiks mums ir amžinąjį gyvenimą be jokių mūsų pastangų.

Tačiau mūsų tikėjimas ir sveikas protas sako, kad ši nuomonė nėra teisinga. Be abejo, Dievas mus myli. Jo vardas yra Meilė, bet jis taip pat yra teisingas. Prisiminkime, kad jis yra visatos Kūrėjas ir Viešpats. Reikėtų manyti, kad toks didelis jo meilės išliejimas pareikalautų kokio nors mūsų atliepimo. Juk mes nesame nei robotai, nei manekenai. Taip pat nesame nei augalai, nei žvėrys, bet žmonės, apdovanoti laisva valia.

Naudodamiesi šia laisve, mes Dievui galime sakyti "taip", bet įsivaizduokite — mes jam galime sakyti ir "ne". Dievas nori, kad mes naudotumės šia savo turima laisvės galia. Taip pat ir Sv. Raštas sako, kad mūsų likimas amžinybėje priklausys nuo to, kaip šia laisve pasinaudojome.

Šios problemos čia nesvarstysime. Čia tik noriu pasvarstyti, kokią atitinkamą kainą turime užmokėti, stengdamiesi mylėti Dievą taip, kaip jis turėtų būti mylimas.

Gera žinoma, kad net žmonių tarpe tikra draugystės meilė yra reikli. Daug tikimės iš tų, kuriuos mylime; o tie, kurie mus myli, daug tikisi iš mūsų. Iš mūsų mylinčių tikimės tokios paramos, kokios iš svetimo žmogaus nesitikėtume. Visi esame girdėję tokį pasakymą: "Man nepatogu kreiptis į ją su šiuo prašymu, nes iš tikrųjų aš jos labai gerai nepažįstu".

Žmonės, kurie dar nemyli vienas kito nesavanaudiška meile, nors jie būtų ir aukštos nuomonės apie vienas kitą ir vienas kitą tikrai gerbtų, droviasi vienas iš kito prašyti tai, ko jiems reikia, nes nenori vienas kitam užsimesti, vienas kitą apsunkinti. Toks pat dėsnių galioja ir antgaminiame gyvenime. Kaip tik todėl, kad Dievas mus taip myli, jis tikisi, kad mes taip pat jam meile atsiliepsime. Kaina, kurią turime sumokėti, augdami Dievo meilėje, yra aukšta. Juk vertinga prekė daug kainuoja. Brangiausias turtas pasaulyje yra Dievo meilė. Jos negausi už nieką arba labai pigiai. Už ją reikia užmokėti aukštą kainą.

Jeigu sakome, kad Dievą mylime ir išreiškiame norą augti jo meilėje, jis tikės iš mūsų dviejų dalykų: sutikimo atsisakyti tai, kas malonu, jeigu jis to panorės, ir priimti viską, kas mums nemalonu ir skausminga, jeigu jis panorėtų tai atsiųsti. Taip, už Dievo meilę užmokame, kaip ir Kristus užmokėjo už savo Tėvo meilę, savanoriškos aukos pinigų ir šventu kryžiumi.

Pasvarstykime, ką mums auka reiškia. Tai yra atsisakymas ir už ką nors paaukojimas malonių dalykų, kuriais šiaip galėčiau pasinaudoti. Labai įvairūs gali būti tie malonūs dalykai, kurių atsisakyti gali iš mūsų pareikalauti Dievo meilė. Vienam tai gali būti pinigai, kitam laisvalaikis, buvimas nepirklausomam, pasisėkimas karjeroje, pres-tižas ir t.t.

Nesvarbu, ar esi jaunas ar senas, turtin-gas ar neturtingas; vyskupas, kunigas, vie-nuolis ar pasaulietis, yra daug dalykų, ku-

rių natūraliai niekas nenori atsisakyti. Dievas kartais prašo, kad atsisakytume arba savo laiko, arba patogumų, arba įpročių, asmeniškų nuomonių. Tai turėtų būti įrodytas, kad jį mylime ir norime augti jo meilėje.

Kartais, norėdami parodyti Dievui meilę, turime atsižadėti laiko. Pavyzdžiui, negalime melstis arba atlikti dvasinio skaitymo, neskirdami tam laiko. Reikia laiko, jeigu norime aplankyti ligonį, jeigu norime padėti vyresnio amžiaus žmogui apsipirkti, apsitvarkyti namus. Laiko pareikalauja atidus išklausa kito žmogaus vargų, nepasisekimų. O kiek laiko reikia praleisti autobuse, norint aplankyti giminę ar draugą!

Kartais, kai stengiamės mylėti Dievą taip, kaip jis norėtų, kad jį mylėtume, turime atsisakyti net ir savo patogumų. Juk nėra labai patogu keltis anksti rytą ir eiti į Mišias, priimti Komuniją. Nėra patogu apsieiti be pietų ar vakarienės, kai esame iškviesti kam nors pagelbėti. Nėra patogu klūpėti, kai meldžiamės.

Kaip apibūdinsime kryžių? Kai Dievo meilė siunčia mums kryžių, Dievas įeina į mūsų gyvenimą, jeigu taip galima išsireikšti, neprašytas. Jis leidžia, kad mums atsitiktų tai, ko natūraliai labai nenorime, kad atsitiktų. Juk tada atsitinka tai, kas teikia skausmą. Geras skausmo apibūdinimas būtų toks: skausmas yra tai, ko žmogaus valia nemėgsta. Pasiuntęs mums skausmą, Dievas stebi, kaip mes jį priimame.

Atsiminkime, kad Dievas yra visų dovanų davėjas. Jis gali iš mūsų atsiimti viską, kas mums brangu. Jis gali mums atsiųsti tai, kas sunku, nemalonu, kas sukelia daug skausmo. Bet jei norime augti jo meilėje, būkime jam už viską dėkingi.

Išvertė D. Sadūnaitė

• Hans Küng, apie kurį Vatikano įstaigos pareiškė, kad jo nebegalima laikyti katalikų teologu, pasitraukė iš dėstytojo pareigų Tuebingeno, Vokietijoje, universiteto katalikų teologijos fakultete.

Skrybos: priežasčių beieškant (II)

Danutė Bindokienė

Praėjusį kartą, pradėdami rašyti šia tema, minėjome, kad buvo apklausinėta dešimt išsiskyrusių šeimų. Ten trumpai apžvelgėme tas šeimas ir jų išsiskyrimo priežastis. Dabar eisime prie atskirų šeimų pasisakymų.

Pirmiausia leisime pasisakyti Rūtai ir Sauliui (ne jų tikrieji vardai), kartu išgyvenusiems apie trejus metus. Jų skrybos sukrėtė artimuosius ir pažįstamus net daugiau, negu ilgai vedusiųjų išsiskyrimas. Apie vyresniojo amžiaus žmonių skrybas dažnai kalbama su šypsena: "Žilė galvon, velnias uodegon", bet Sauliaus su Rūta santuokos iširimas buvo sutiktas su nuoširdžiu liūdesiu. Šių skrybų atvejį pasirinkome todėl, kad jis nėra labai išskirtinis, o gana dažnai pasitaikantis jaunų, daug žadančių, lietuviškų šeimų tarpe. Žinoma, priežastys gali būti visai skirtingos, kaip pas Saulių ir Rūtą. Čia tik norime atkreipti dėmesį į faktą, kad skryboms imuniteto neturi jokia amžiaus grupė.

Saulius su Rūta susipažino tautinių šokių ratelyje. Abudu buvo neseniai baigę lituanistines mokyklas, abu skautai nuo mažens ir savo lietuviška kilme abu viešai didžiavosi. Saulius vienturtis, buvo 21 metų, kai sukūrė šeimą. Rūta turėjo dvi jaunesnes seseris ir buvo metais už Saulių jaunesnė. Abu tuo metu lankė universitetą: Saulius studi-

javo biznio administraciją, Rūta — biologiją, svajodama apie gydytojos arba bent gailastingosios sesers karjerą.

Nė vieno tėvai jokių kliūčių vestuvėms nedarė, nors Sauliaus motina išsitardavo, kad jis galėtų gauti ir geresnę merginą, kad Rūta prišnekinus jį ją vesti. . . Rūtos tėvai atsargiai užsimindavo, kad Saulius nesubrendęs, "nesusitupėjęs" ir jam dar reikėtų kiek palaukti su vedybomis. Į tokias tėvų nuomones jaunieji nedaug dėmesio kreipė.

Vestuvės buvo šaunios ir su visomis lietuviškomis tradicijomis. Jose dalyvavo daug jaunimo, o tautinių šokių grupė, kuriai abu priklausė, atliko apeiginius vestuvių šokius. Spauloje buvo šiltai rašoma, kad iš šitos lietuviškos šeimos bus daug džiaugsmo visai išeivijos bendruomenei. Sauliaus ir Rūtos santuoka buvo laikoma pavyzdžiu tiems lietuviams jaunuoliams, kurie dairosi į svetimtaučius ir, su jais sukurdami šeimas, nubyra iš lietuviškosios bendruomenės.

PASISAKO RŪTA

Saulių išsiunčiau pas mamą, tegul pabagia užauginti, o tik tada išleidžia į pasaulį. Aš žinau, ką sakysite: jis buvo per jaunas sukurti šeimą. Gal ir taip, bet yra daug mano draugų amerikiečių, kurie šitos problemos neturi. Kažin ar lietuviai vyrai vėliau subręsta už amerikiečius? Atsimenu, mums lituanistinėje mokykloje kartą buvo kalbėta, kad Lietuvoje vyrai kurdavo šeimas, būdami beveik 30 metų, mat šiauriečiai žmonės vėliau subręsta ir todėl jaunesni buvo laikomi dar nevyriškais. Dabar vis galvoju, kad tai teisybė, nors gimėme ir gyvename ne Lietuvoje, o pagal tai nebesivadiname šiauriečiais. Kažin ar čia koks genetinis reiškinys? Mano pažįstamų ratelyje jau pasitaikė du panašūs atvejai, kai išsiskyrė jaunos lietuvių šeimos daugiausia dėl vyro nesubrendimo. Amerikiečių tarpe, kaip minėjau, tai rečiau pasitaiko. Jūs, be abejo, norite išgirsti, kodėl mūsų vedybos iširo? Aš tikrai ir pati nežinau. Žinau tik, kad ilgiau kartu gyventi nebuvo įmanoma.

Per trejus metus Saulius dukart pakeitė savo mokslo kryptį. Pradžioje studijavo biz-

nį, paskui perėjo į inžineriją, pagaliau nusprendė būti advokatu. Kas žino, ką kitais metais sugalvos? Jis nori būti amžinu studentu, o aš noriu turėti tikrą šeimą — namus, vaikų. Turėjau bent laikinai (kaip jis žadėjo) nutraukti mokslą ir dirbti, kad mano vyras galėtų studijuoti. Iš jo darbo vakarais ir iš mano savaitgalinio darbo abu pragyventi negalėjome. Anksčiau kasdienybės reikmenimis rūpinosi tėvai — nereikėjo mokėti už butą, maistą, elektrą, telefoną ir t.t. Drabužiams ir pramogoms užtekdavo ir iš savos kišenės.

Ištekėjus reikėjo taupyti ir taupyti. Kiekvieno cento išleidimą turėjome gerai apgalvoti. Užtrūko išėjimai, nauji drabužiai. Nemanykite, kad jau aš tokia tuščia ir buvo sunku visko atsisakyti. Pradžioje mudu buvome tokie laimingi, kad į visokius trūkumus nekreipėme dėmesio. Tai kas, kad turėjom tik dvi senas kėdes virtuvėje, o šaldytuvas (atgabentas iš jo tėvų rūšio) kas dvidešimt valandų sustodavo. Miegamajame nebuvo kilimo, naktinio stalelio, o užuolaidos ant langų tokios senos ir nublukusios, turbūt pirmaisiais metais Amerikoje mano mamos pirktos. Tačiau mes turėjome naują lovą, o tai buvo svarbiausias baldas visame bute. Tai buvo rojaus metai...

Aš Saulių tikrai pamilau tik po vestuvių. Žinau, kad tai keistai skamba ir daugelis netikėtų tais mano žodžiais. Mudu susipažinome, kai abu priklausėme tai pačiai tautinių šokių grupei. Jis tuoj mane išskyrė iš kitų mergaičių ir tapo nuolatinio partneriu šokiams. Matote, aš gana aukšta (Rūta yra 5 pėdų 8 colių aukščio) ir kai kurie bernai buvo per žemi. Saulius buvo daug aukštesnis už mane, geltonplaukis, mėlynakis, laibas ir gražiai šoko. Daug mergaičių man pavydėjo ir pyko už jo dėmesį, nes berniukų mūsų grupei amžinai trūkdavo. Mes vis būdavome kartu per pertraukas, o po repeticijų jis parveždavo namo. Kartais sustodavome užvalgyti ir prašnekėdavome iki vėlumos. Mes pasidarėme draugai ir dar daugiau. Labai netrukus, gal tik po poros mėnesių, visi nusprendė, kad Saulius ir aš vienas kitam nuo amžių skirti. Jeigu buvo-

me kur kviečiami, tai tik abu kartu. Kiti bernai jau į mane nebežiūrėjo, nes aš buvau Sauliaus mergina. Mokykloje aš niekad su berais per daug nebendravau. Jie buvo sau, o aš su savo lietuvių grupele — sau. Nebuvo nė laiko. Sekmadieniais buvau užimta su skautais — aš vadovavau draugovei, o šeštadienio vakarai buvo Sauliui. Dukart per savaitę šokome grupėje, o dar reikėjo susitvarkyti, pamokas ruošti. Prieš sutikdama Saulių, aš niekad neišeidavau su tuo pačiu berniuku dukart iš eilės ir jokių intymesnių santykių nesu turėjusi. Saulius prisiekinėjo, kad aš taip pat buvau pirmoji mylėta mergaitė.

Mano mama dažnai užsimindavo, kad dvidešimtmetis vyras visai netinka bendram gyvenimui. Ypač tam netiko Saulius. Jis buvo labai vaikiškas, neturėjo gyvenimo patirties, nieko pats pasidaryti nemokėjo. Man patarė draugauti su juo, jeigu patiko, bet su vedybomis neskubėti. Jeigu meilė tikra, nepabėgs ir kiek palaukus.

Žinoma, aš mamos neklausiau. Žinojau, kad tėvai labai patenkinti draugyste su Saulium. Jis lietuvis. Kai anksčiau kartais išeidavau su amerikiečiais berniukais, baisiai murmėdavo. Mačiau, kad tėvai nebuvo per daug patenkinti tik pačiu Saulium, bet bijojo priekaištauti. Saulius juk buvo lietuvis, ir jie galėjo didžiulis prieš draugus, kad vyriausia duktė eina geru keliu — draugauja su lietuviu berniuku.

Man reikėjo daugiau dėmesio kreipti į mamos užuominas apie Sauliaus nesubrendimą, o ji turėjo aiškiai ir tvirtai savo nuomonę pasakyti. Mes trys seserys šeimoj, tai apie bernus per daug ir nenusimanau. Nežinau, ar mamos patarimų būčiau paklausiusi, bet dabar aš bent savo širdyje jos nekalbinčiau. Būčiau pati kalta, kad nepaklausiau.

Į bendrą gyvenimą su Saulium kažkaip netyčia įpuolėm. Jo tėvų elgesys aiškiai rodė, kad aš per prasta jų vienturtėliui. Saulius galėjo gauti karalaite, o aš — nė grožio, nė turto, nė mokslo nepasiekusi. Mano tėvai taip pat paprasti: tėvelis braižytojas, o mama dirba apdraudos įstaigoje. Per Saulių jie tikėjosi susigiminiuoti su įtakingais žmo-

nėmis. Vienintelis mano pliusas — aš lietuvaite. Atrodo, kad ne tik mano ir Sauliaus, bet visų mūsų draugų tėvai labiausiai trokšta, kad vaikai sukurtų lietuviškas šeimas. Nesvarbu, kaip jiems vėliau seksis, ar bus laimingi, svarbu, kad gali pasididžiuoti lietuviu žentu ar marčia.

Mudu susituokėme su visomis lietuviškomis tradicijomis. Vestuvinių dovanų krūvoje buvo daugiau austų staltiesių, drožinėlių koplytėlių, albumų su Vilniaus vaizdais, negu kavai virti puodų, paklodžių ir rankšluosčių. Kai pasibaigė medaus mėnuo ir gyvenimas sukasdieniškėjo, manęs laukė nemalonūs pabudimas. Mano vyrui labiau reikėjo mamos, o ne žmonos. Jeigu aš išviriau pietus ne taip, kaip jo mama, jeigu išskalbiau marškinius, vartodama kitos kompanijos muilo miltelius, jeigu nupirkau skirtingos rūšies duonos, Saulius užsidarydavo ir su manim nekalbėdavo. Kartais net nežinojau, už ką jis nepatenkintas. Man reikėjo mokytis, reikėjo dirbti, reikėjo namie šeimininkauti. Atrodė, kad amžinai esu pavargusi, neišsimiegojusi, neturinti laiko ir tuo pačiu kantrybės. Saulius nieko nepadėdavo namie. Kur nusiavė batus, ten paliko, kur nusivilko marškinius, ten nudrėbė. Jeigu paprašydavau suplauti indus, ar ką kita padaryti, jis labai įsižeisdavo. Atrodo, kad jo motina nieko iš jo nereikalavdavo. Žinoma, ji nelankė universiteto, nedirbo ligoninėje ir po to neturėjo viena šeimininkauti, kai vyras guli, kojas patiesęs... Tas nuolatinis palyginimas su motina, mane varė iš galvos. Ji mokėjo siūti, virti, kepti, tvarkyti biudžetą ir visuomet šypsotis. Ji viską davė ir nieko sau nereikalavo. Aš tik reikalavau... Iš tikrųjų aš norėjau tikro vedybinio gyvenimo, kada du žmonės viskuo dalijasi, kartu dirba, rūpinasi bendrais reikalais. Saulius apsisprendė, kad biznio administracija ne jam ir metėsi į inžineriją. Jo tėvai labai pritarė, o manęs net neklausė. Parėjo kartą ir pasakė, kad keičia studijas. Po pusmečio vėl pakeitė. Šį kartą sužinojau tik semestrai prasi-dėjus, kai viena mano draugė matė jį universitete. Kai paklausiau, kodėl nepasitaręs taip padarė, atsakė, kad tai jo asmeniškai

dalykas. Kaip gali būti tik jo dalykas, kai aš už mokslą moku, jeigu gyvename kartu? Aš pati būčiau norėjusi toliau studijuoti, bet turėjau dirbti pilną laiką, kad pragyventume. Kai Saulius mokslus užbaigs, tada ir aš galėsiu baigti. Kada jis baigs, jeigu vis keičia nuomonę ir vis daugiau mokslo metų užsideda? Aš norėjau įsikurti, gal pirkti namą, turėti vaikų. Kada tai galės įvykti?

Mudu nesipešėme, tik santykiai vis šaltėjo. Jis ėjo sau, aš sau. Drauge nepraleisdavome daug laiko, nes jo neturėjome. Tarp mokslo ir darbo vakarai buvo labai trumpi. Savaitgalius praleisdavome pas jo tėvus, o retkarčiais ir pas manusius. Saulius tvirtindavo, kad kartą per savaitę reikia tinkamai pavalgyti, o niekas tinkamiau neverda, kaip jo mama. Namie mažai tarp savęs šnekėdavome. Kai pradėdavau kalbą apie ateitį, Saulius užlįsdavo už knygų — daug darbo turįs. Vienas tik dalykas nepasikeitė: intymūs santykiai. Lovoje grįždavo senoji meilė ir pasitenkinimas. Tik kiek laiko gali praleisti lovoje? Gyvenimas eina ir atneša reikalavimus. Aš nepykstu ant Sauliaus, daugiau esu nepatenkinta savimi. Tik vieną kartą gyvenime suteikiama legali proga sukurti šeimą, ir tą pačią progą aš prašvilpia. Skyrybos — legalios valstybės akyse, bet bažnyčia neišskiria. Aš esu religinga ir man tai svarbu. Dabar esu tik 22 metų, todėl prieš akis labai ilgas, vienišas gyvenimas. Aš noriu būti žmona ir motina, bet negalėsiu.

Saulius gyvena pas tėvus, bet aš pas savuosius negrįžau. Vėl mokausi ir dirbu, kartais išeinu su kuo, bet retai. Mudu buvome visiškai netinkami bendram gyvenimui. Man rodos, kad vyras turi būti vyresnis už mergaitę. Jeigu abu vienmečiai, tai turi tuoktis vyresni, jau gyvenimui pasiruošę. Girdėjau, kad Saulius vėl priklauso tautinių šokių grupei ir vaizduoja viengungį. Manęs lyg nebūta jo gyvenime. Tokiais atvejais vyrui vis geriau — jis vienas gali eiti, kur nori. Senieji mūsų draugai mielai kviečia Saulių išeiti drauge ar į svečius pas save, bet visi vengia manęs. Vienas viršaus vyras draugijoje vis pravartu, bet viena atliekama

moteris sudaro visiems nepatogumų. Jaučiuosi sena ir niekam nereikalinga. Mano gyvenimas, atrodo, pasibaigęs, nors nebuvo prasidėjęs. Ar grįžčiau pas Saulių? Ne! Padariau vieną klaidą, bet iš jos bent pasimokiau nedaryti antros tokios pat.

SAULIUS PASIPASAKOJA

Rūtos tiesa, man buvo per anksti vesti. Dėl savo vedybų aš kaltinu visuomenę. Mums buvo padarytas didelis spaudimas, kad sukurtume šeimą. Rūtos tėvai bijojo, kad ji nesusidraugautų su amerikiečiu, jeigu mane pames. Mano tėvai rūpinosi, kad negautų kokios svetimtautės marčios. Mudu turėjome tiek paviršutinių bendrybių, kad tikrieji skirtumai neatrodė ryškūs. Jie paryškėjo tik po vestuvių, kada likome atsakingi tik prieš vienas kitą. Tėvų norai, tautybė, religija ir t.t. negalėjo mums padėti išrišti problemų. Mudu tarp savęs vis tiek šnekėjome tik angliškai. Taip buvo prieš vestuves, taip buvo ir po jų. Rūta mėgo eiti į bažnyčią, o aš tik retom progom nueidavau. Kai buvau nevedęs, eidavau dažnai, nes nenorėjau motinos skaudinti. Rūta leido pačiam apsispręsti, tai ir nėjau. Skautavimas ar tautinių šokių repeticijos, nors prieš vestuves atrodė svarbu, po vestuvių mums nieko nepridėjo ir nepadėjo. Kai susipykdavome, negi pradėsime suklinėti šokti apie virtuvės stalą? Rūta nebūtų sutikusi!

Prieš vestuves ji buvo linksma mergaitė. Buvo galima pajuokauti, pasikalbėti ir paįsdykauti. Po vestuvių pasidarė baisiai sena. Rimtumas, orumas, tvarkingumas — tai jos motto. Koks skirtumas, kur padėti batai ar drabužiai? Mano mama sakydavo, kad namai yra skirti žmonėms, o ne žmonės namams. Namuose turi jaustis patogiai ir jaukiai. Rūta niekaip negalėjo suprasti, kodėl aš nelakstau su siurbliu paskui kiekvieną dulkelę ar su mazgote apie kiekvieną nešvarų indą. Man ir taip darbo užteko. Ji kaltina, kad per dažnai keičiau studijas. Gal ir taip, bet tai dariau ne lengvapėdiškai. Biznis man nebuvo prie širdies, bet tėvas dirba toje srityje, ir iš pradžios norėjau prie jo prisiderinti. Kai likau nuo tėvų nepri-

klausomas, nutariau keisti studijas. Inžinerija atrodė patraukliai, bet netrukus apsižiūrėjau, kad man visai netinka. Rūta tokį triukšmą pakėlė, kai mečiau biznio administraciją, kad nedrįsau sakyti apie naują pasikeitimą. Žinoma, kai sužinojo, priekaištam nebuvo galo. Aš esu gana nešnekus, o ypač nemoku išsakyti, kas viduj yra. Rūta nori viską išvilkti į viršų, padėti ant stalo ir su mikroskopu išnagrinėti. Kai aš nemoku išsireikšti, tai tyliau, o ji sako, kad nusigręžiu nuo jos arba pykstu. Nuolatinis jos tarškėjimas mane vargina, ypač kai turiu daug pamokų. Netiesa, kad aš per daug prie mamos prisirišęs. Mano šeima buvo labai uždara ir artima — visur tik mes trys. Mama yra labai ypatinga moteris, ir aš nejučiomis lyginu visas kitas su ja. Tik dėl to, kad turėjau žmoną, aš juk negalėjau išsižadėti motinos! Mano tėvai Rūtą priėmė ir mylėjo kaip dukterį, tik ji su tuo sutikti nesiteikė. Meilė motinai savo vietoje, o žmonai — savo. Aš Rūtą tikrai mylėjau, tą Rūtą, kurią pažinojau prieš vestuves. Po vestuvių ji per greitai norėjo turėti tai, ką kiti pasiekia tik per ilgus metus. Rūta norėjo turėti puikius namus, baldus, pinigų. Kaip mes galėjome tai įsigyti, abu besimokydami? Aš negalėjau prašyti tėvų, o jos tėvai gana neturtingi. Aš Rūtai net prieš vestuves sakiau, kad būtų geriausia palaukti dar metus, kitus. Ji nesutiko. Rūta ir tada daug kalbėdavo, mokėjo mane įtikinti, kad galėsime susitvarkyti ir visus trūkumus nugalėti.

Tikėkit, nuolatinis nepasitenkinimas ir priekaištai per trejus metus visai užgesino meilę jai. Jokių būdu nesutikčiau su Rūta toliau gyventi. Netikiu, kad ji kada pasikeistų. Aš baigsiu mokslus, įsitaisysiu, neprapsiu. Vėl įsijungiau į tautinių šokių ratelį, nes noriu dalyvauti Tautinių šokių šventėje šią vasarą. Senieji draugai mane priėmė atgal be priekaištų. Gyvenu pas tėvus, nes atskirai neįstengiu, nėra pinigų. Kai baigsiu mokslą, susirasiu sau kitą vietą.

Dažnai galvoju apie priežastis, kurios išardė mūsų santuoką. Jų yra daug, bet nė vienos labai didelės. Tik visos kartu susidėjusios tai padarė. Per mažai vienas antrą pa-

žinome prieš vestuves. Visi tvirtino, kad mudviem užtenka to pažinimo, nes kilmė, vaikystė ir jaunystė abiejų tokia panaši. Vadinasi, esame pažįstami nuo amžių. To ne užteko, kaip matote. Bendra tėvų, draugų, visuomenės pažiūrų ir pirmojo susižavėjimo nuotaika įnešė mudu į vedybinį gyvenimą, kuriam nebuvo pasiruošę. Tada visi mus paliko ramybėje, lyg jausdamiesi savo uždavinį atlikę. Mudu apsižiūrėjome, kad nedaug kas riša, o daug kas skaldo. Aš nekaltinu nieko: taip buvo, taip atsitiko. Visiems jauniems patarčiau neskubėti prie altoriaus. Pirma gerai pasiruošti gyvenimui atskirai, o tada jį pradėti drauge. Žinoma, mano patarimo niekas neklausys, kaip ir mudu su Rūta nebūtume klausę.

Linksmosios našlės išgyvenimai ir našlio mylinti širdis

Vytautas Kasnis

Šventėme Petrines. Kartu buvo Jonkų gražaus naujo namo įkurtuvės. Suvažiavo daug svečių — gal apie šimtą. Ir kvietimas buvo viliojantis — "prašau skirti mūsų šeimos džiaugsmui 24 valandas". Taip ir buvo. Šeštadienį po vėlyvų pusryčių atvažiavome, o grįžome sekmadienį, jau nusišypsojus saulutei. Maudėmės didžiuliame baseine, žaidėme sviediniu, rungtyniavome teniso aikštėje. Jautėmės, lyg savo namuose. Toks buvo ir šeiminių pageidavimas. Prašė nesivarginti dėl šeiminių, o jie nesivargins dėl svečių. "Mūsų namai — jūsų namai, — jie sakė, — nepažeiskime vieni kitų laisvės". Jonkuvienė, žinoma vandens sportininkė, svečius pasitiko maudymosi kostiume.

Preikštienė, kuri visada viską žino, o ko nežino, tai pati susikuria, plaštakės margumo drabužiais pasipuošusi, taip ir skraidė nuo vieno prie kito. Vyrai ją labai mėgsta ir sako — ji įdomi. Moterys širdyje jai kartėlį nešioja, bet lūpose šypsnį parodo. Pamačiusi mane išeinant iš teniso aikštelės,

tuoj prišoko ir pradėjo tauškėti, lyg žirnius berdama:

— Labas! Labas! Kaip sekasi? Pasiganyk akis, pasiganyk! Čia tiek daug gražių našlių...

— Ačiū, ačiū, — ištariau, susigaudęs, kad tenisą žaidžiau su Kvedariene. — Bet Jūs, grožio karalienės, čia niekas neatstos, — palydėjau jos tolimesnį skraidymą tarp svečių.

Jai nuėjus, priėjo Kvedarienė. Jai aš pasakiau apie trumpą pasikalbėjimą su Preikštienė.

— Gerai, labai gerai, kad tau pataikė, — nusijuokė Verutė. — O aš turėjau progos su ja pasikalbėti net kelis kartus. Pribėgusi vieną kartą man pasakė, kad čia bus daug piršlybų, kitą kartą aiškino, kiek daug gražių, įdomių našlių čia yra, o trečią kartą, man išlipus iš maudyklės, prišoko ir siūlėsi pripiršti Vacių Kazlaitį, — lyg pyktelėjusi pasakojo toliau.

— Na, ir kas čia blogo? — raminau ją, — pajuokauti juk galima, tam čia ir esame, kad nuotaikingai praleistume laiką.

— Jeigu ir tau, mano geram draugui, atrodo, kad čia bus tik pajuokauta, tai tu taip pat nieko nežinai apie našlių gyvenimą. O, rodos, turėtum.

— Gerai, aš sutinku savo žinias praplėsti, — pasakiau, dairymasis, kur yra žmona.

— Paieškok Povilo, tai surasi ir žmoną, — juokavo Verutė ir, nespėjusi ratu apsukti, šūktelėjo, pamačiusi juos einant takeliu uogyno link. Tad ir mes ten pasukome.

Povilas, mano klasės draugas, buvo našlys. Pasilikęs vienas, jis apsigveno tame pačiame name, kur mes gyvenome, ir mano žmona buvo, kaip jis juokaudavo, jo patarėja naujo gyvenimo kelyje. Jam ji pripiršo ir jo buvusią žmoną, su kuria jis labai gražiai sugyveno. Susitikę uogyne, rinkome vėlyvasias mėlynes ir juokavome, kad jei mus čia pamatytų Preikštienė, kiek gražių istorijų sukurtų!

— O kad tos istorijos būtų tikresnės, pamokysiu tavo vyrą, ką reikia rašyti apie našles, — pakuždėjo Verutė žmonai ir, pa-

ėmusi mane už rankos, pasiūlė pasukti į agrastyną.

Tik staiga kyšt — išlindo iš agrastų krūmo Kalnėnienė ir uždainavo: "Pasėjau linelius ant pylimo dėl jauno bernelio, dėl mylimo..."

— Tai ko judu čia taip romantiškai burkuojate? — šūktelėjo. Bet mudu, kaip ėję, taip nuėjome tolyn, nė žodžio nesakydami.

— Gerai, kad nesustojai ir nieko jai neatsakei, — šiek tiek sunerimusi pasakė Verutė.

— Reikės dar daug dešimtmečių, iki daug ką įtikinsime, kad graži draugystė gali būti tarp vyrų ir moterų, — pasakiau Verutei. — Ir ji yra gražesnė, didingesnė, idealesnė, kilnesnė, negu tarp tų pačių lyčių.

— O ar žinai, kodėl? — sustabdė mane Verutė. — Dėl to, kad ji nežino pavydo. Bet apie tai kitą kartą pakalbėsime, o dabar grįžkime prie tų pamokymų. Pirmiausia tau duosiu tų "pamokų" santrauką, o paskui, jei norėsi, pakalbėsime plačiau. Ką šiandien tau ir man pasakė Preikštienė — tai kasdienybės dalis. Bet pirmiausia tau noriu pasakyti, kad mums vedusių vyrų meilės nereikia. Tai parašykite didelėmis raidėmis. Jei mes kartais pasirodome, kaip linksmos našlės, tai kartais darome tik dėl to, kad pabėgtume nuo kasdienybės, sunkios dalios, o kartais ir būdamos geros nuotaikos. Bet vedusių vyrų draugystės, nuoširdžios, tikros, švarios, tikrai mums reikia. Lygiai, kaip reikia ir gražios moterų draugystės. O atspėk, ko labiausiai mums nereikia, — ji vėl sustojė kelyje.

— Greitomis sunku susigaudyti, — sakau, — bet gyneisi, kad nereikia meilės, tai gal bijotės vedybų?

— Tikrai, vaikeli, tu nesusigaudai. Mums reikia meilės, ir labai daug. Tyros meilės. Bet labiausiai mums nereikia piršlybinių scenų, vedybinių užuominų, išplanuotų susitikimų. Jei visų vyrų ir moterų draugystė mums rišasi tik su viena piršlybine užmačia, tai vėl parašykite didelėmis raidėmis: *palikite mus ramybėje!* Antrosios vedybos yra šimtą kartų sunkesnės, negu pirmosios, kurios buvo daugiau ar mažiau meile vaini-

kuotos. O juk žinai, kad meilės riešukučiomis neprisemsi. Kai kurių mūsų pirmosios vedybos buvo laimingos, tad ir gyvenome tos laimės šešėlyje. Kitų gal nebuvo taip laimingos, tad ir baimė vejasi paskui. Kitos panūsta laisvės. Galiu tau paberti šimtus kitų aplinkybių ir priežasčių. Tad, kartoju, nedarykime viešų piršlybinių scenų su garsiomis kalbomis, ruošiamomis vakarienėmis, visokiomis išgalvotomis užmačiomis.

Truputį nutilusi, tęsė toliau:

— Dabar vėl grįšiu prie draugų meilės. Kai apie tai kalbu, prisimenu pajacius ir galvoju, kokie kartais mes esame dienos juokdariai. Aš tau priminsiu daug žinomų žmonių, kurie turėjo daug tariamų draugų, visur buvo laukiami, gerbiami, o jų žmonos, pasakysiu, būdavo nuo rankų iki kaktos išbučiuojamos. Jei kartais tie pakviesti žymūs vyrai neateidavo, o pasirodydavo tik jų žmonos, visi jas taip pat gerbė, džiaugėsi jų pasirodymu. Pats tai gerai žinai, nereikia nė pavardžių minėti. O kai tuos žymius vyrus amžinybėn palydėjo bažnyčios varpai, tai su paskutiniais į duobę ant karsto kritusiais grumstais dingo ir tų didžiai gerbiamų ponų vardai iš garbingų, žymių žmonių sąrašų. Buvo užmirštos ir jų pavardės, ir adresai. Ar tau neatrodo juokinga, kai mes per daug rūpinamės vienu našlių piršlybomis, o kitas užmarštin nustumiame? Ar tu neprišiklausai apie našlius ir našles visokiausių kalbų, kuriomis kartais jie į padanges keliami, o kartais išmaudomi purvo voniose? Ar yra nors viena ar vienas, kuris nebūtų apkalbėtas, liežuvėliais apmaltas!

— Tau Preikštienė žnybtelėjo į šoną, tai dabar pykdama ir margini mūsų pasikalbėjimą, — sustabdžiau įsikarščiausią Verutę.

— Įžnybs ji ir tau, kur nereikia. Pažiūrėsiu, ką tu tada pasakysi, — atšovė Verutė.

— Gal, ilgai nelaukus, ir šį vakarą tau antelė kiaušinių padės. Tai bus gardaus juoko!

— Zinai, Verut, įsijaučiau į tavo gyvenimą ir lyg pažinau kiekvieno našlio problemą, — pasakiau jai, paraginęs grįžti prie pasakojimo.

— Oi ne! Oi ne! Tu dar nepažinai našlių gyvenimo. Aš pradėjau rašyti dienoraštį,

vyrui mirus. Nekokia iš manęs rašytoja. Vis pilna galva chemijos formulų. Bet aš tau duosiu paskaityti. Tavo žmona skaitė. Ji sakė, kad reikia spaudai atiduoti, bet tu žinai, kad ji viską giria, ką tik aš padarau. Ji ir dabar greičiausiai pajuokavo.

Grįždami sutikome žmoną ir Povilą, pasiryžusius mus surasti.

— Norit naujų kalbų pasiklausyt? — staiga šūktelėjo Verutė. — Eikš, Povilai į vidurį, duok ranką o judu pasilikite šone. Pamatysit, kaip žemė sudrebės nuo naujų kalbų!

Svečiai ruošėsi priešpiečiams ir stovinėjo prie didelės palapinės. Kur buvus, kur nebuvus, šmukšt ir Preikštienė prie mūsų prisėjo.

— Sveikinu, sveikinu! Tai ilgai užtruko piršlybos, — tauškėjo kalbų karalienė, — dvi valandas nematėme jūsų. Dvi valandas — tik pamanykite.

— Dvi valandas ir penkias minutes, — pataisė žmona.

— Na ką gi, tokia graži pora, tiek turto turi, reikėjo viską apskaičiuoti, — bėrė lyg žirnius. — Tai kada gi vestuvės, kada?

— Rytoj! — jau gana piktokai atšovė žmona ir, paėmusi už rankų Povilą ir Verutę, nuėjo šalin.

Kai vakare visi susirinkome iškilmingai vakarienei atšvęsti Petrinių ir įkurtuvių, jau sklido kalbos apie vestuves, apie kitų našlių piršlybas, pasisėkimus ir nepasisėkimus. Vėliau šokant taip pasitaikė, kad renkant naujas poras, prie manęs priėjo Kalnėnienė, padėkojo už atliktas sėkmingas piršlybas ir, žiūrėdama man į akis, pareiškė užuojautą, kad netekau Verutės, kad Povilas nevertas jos. Išgirdęs tuos žodžius, aš net pasimečiau muzikos taktuose ir sustojau šokęs.

— Nesuprantu, ką jūs sakote, — gana piktokai pasakiau.

— Ir nereikia jums suprasti, nes pati mačiau, kaip uogyne vaikščiojote, susikabinę rankomis. Ir kas čia blogo, kas čia blogo? — lyg teisindamasi čiauškėjo toliau.

Man neliko nieko kito, kaip tik pasisiūlyti ją palydėti iki tos vietos, kur ji anksčiau sėdėjo...

Atšventę Petrinės Jonkų sodyboje, namo grįžome visi keturi: žmona, aš, Verutė ir Povilas. Aš papasakojau, kas atsitiko, šokant su Kalnėniene. Kai besikalbant visi trys pasisakėme prieš skleidimą pramanytų, išgalvotų apkalbų, Povilas visa tai teisino, sakydamas, kad tos kalbelės yra lyg mūsų socialinio gyvenimo puošmena, tai lyg mielių grybelis, pakelias aukštyn kasdienybę.

— Jei tu, Povilai, esi poetiškai nusiteikęs, tai duok joms plunksną į rankas. Tegul kuria, rašo romanus, noveles, feljetonus, — prieštaravo Verutė. — Matai, net mūsų šoferis pradėjo nervintis ir vos tik nepravažiavo raudonos šviesos. Aš jam šiandien pasakiau našlių credo, kad mus labai įžeidžia tie, kurie rūpinasi naujomis mūsų vedybomis, piršlybomis, planuoja pasimatymus, kuria išsigalvotas istorijas.

— Ar tu kalbi visų našlių vardu, ar tik moterų? — paklausė Povilas.

— Turbūt visų, išskiriant tave, Povilai, — dūrė jam į kaktą pirštu. — Mums, našliams, reikia draugų daugiau negu kitiems, nes mes be jų jaustumė didelę tuštumą, vienišumą. Bet reikia nuoširdžių draugų, kurie tikrai mylėtų savo artimą.

— Tokių, kaip aš, Verute? — paklausė Povilas, ir jo balsas nuskambėjo labai romantiškai.

— Ypatingai tokių, kaip tu, Pauliuk, tik tokių, — linksmu balseliu ji atsakė.

Mums privažiavus prie Verutės namų, Povilas pakvietė visus kitą šeštadienį jį aplankyti.

— Kokia proga? — paklausė žmona. — Gimimo diena?

— Naujo gimimo, — atsakė Povilas. — Baigiau kinietiškus metus, dabar pradėsiu krikščioniškus. Verutė šiandien pasakojo apie linksmosios našlės išgyvenimus, o aš jums papasakosiu apie našlio mylinčią širdį.

— Jeigu jau naują krikščionišką gyvenimą nori pradėti, reikia pakviesti ir kunigą, — pasiūliau.

— Pažiūrėsim, gal ir pakviesime, pasakė Povilas, palydėdamas Verutę iki durų.

Pažiūrėsime...

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

* Profesorius R. Plečkaitis 1979 m. pabaigoje paruošė antologiją "Filosofija Vilniaus universitete 1579-1832 m.". Pirmą kartą šioje antologijoje lietuvių kalba paskelbtos Vilniaus universiteto profesorių filosofinių veikalų ištraukos.

Lietuviai savo pagoniškos pasaulėžiūros Europoje atsisakė paskutinieji. Prof. R. Plečkaitis, pasitikėdamas tikromis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos žiniomis, rašo, kad 16-tame amžiuje Lietuvoje susikūrus mokykloms ir Vilniuje universitetui, palengva pradėjo bręsti Lietuvos filosofinė mintis. 1571 m. chorvatas T. Zdelavičius Vilniaus jėzuitų kolegijoje pradėjo dėstyti pirmąją scholastinės filosofijos sritį — logiką. Šie metai laikomi filosofijos mokslo pradžia Lietuvos mokyklose.

Naujųjų laikų filosofija Vilniaus universitete pradėjo plisti antroje 18-tojo amžiaus pusėje. Vienas iš įtakingiausių filosofų 19-tojo amžiaus pradžioje, dėsciusių Vilniaus universitete, buvo I. Goluchovskis — iracionalizmo ir intuityvizmo atstovas. Antologijoje pateikiama taip pat filosofų trumpos biografijos ir paaiškinimai, kurie padeda suprasti sunkesnes teksto vietas.

("Literatūra ir menas")

* Vilniaus universiteto keturių šimtmečių sukakties proga dar vis tebevyksta įvairios šventės. Neseniai prasidėjo antroji styginių kvartetų šventė Vilniaus universiteto rūmuose. Lietuvos filharmonijoje yra trys styginiai kvartetai. "Lietuvos" kvartetas, kuris

dirba daugiau kaip trisdešimt metų. "Vilniaus" kvartetas ir "M.K. Čiurlionio" kvartetas.

Koncertai vyko gražiausiose sostinės salėse: Baltojoje, Mažajoje baroko, Karališkoje koplyčioje ir Mokslininkų rūmų salėje — Verkiuose. Be Vilniaus, dar buvo suruošta dvidešimt vienas koncertas penkiolikoje kitų respublikos miestų. ("Tiesa")

* Rumšiškėse susirinkę meno verslininkai svarstė "Meno verslo ir dovanų kūrimo bei gamybos galimybes 1980-85 m.". Ta proga buvo surengta "Dovanos" paroda. Šioje srityje dirba apie šeši tūkstančiai keturi šimtai darbuotojų. Trys tūkstančiai šeši šimtai dirba savarankiškai. Jų tarpe yra šešiasdešimt aštuoni dailininkai ir septyniasdešimt keturi paprastų žmonių meno meistrai. Numatyta pastoviai rengti "Dovanų" parodas, amatų dienas, kūrybines stovyklas ir šiuo būdu kelti dailininkų bei "Dovanų" meistrų didesnę pasirengimą. ("Tiesa")

* 1968 m. išspausdintoje "Vilniaus miesto istorijoje" parašyta, kad auksakalystė Lietuvoje prasidėjo 1495 m. 16 - 18-tame amžiuje Lietuvoje jau buvo trys šimtai trisdešimt šeši auksakaliai. Norint tapti šios srities meistru, reikėjo daug mokslo metų. Auksakaliai nuo Renesanso laikų jau vadinami menininkais. Viduramžiais jie priklausė prie mechanikų menų.

Šiuo metu Lietuvos dailės muziejuje atidaryta 16-20 amžiaus pradžios auksakalių dirbinių paroda. Joje galima pamatyti tris šimtus penkiasdešimt darbų, pagamintų iš sidabro ir kitų spalvotųjų metalų per keturis šimtus metų. Parodoje išstatyta valgomųjų indų rinkiniai, žvakidės, dėžutės, sietynai, stalui papuošti reikmenys, kulto paskirties dirbiniai ir daug kt. Paroda atskleidžia Lietuvos auksakalystės istoriją, kuri skirtinga nuo kitų šalių. Ji duoda daug užsimojimų papuošalų dailės auksakaliams, o taip pat ir paprastų žmonių meno meistrams. ("Literatūra ir menas")

* Vienuoliką kartą Lietuvos sostinėje surengtas jaunųjų dainininkų konkursas, kuris jau tapo įprastiniu. Šiemet jame dalyvavo apie aštuoniasdešimt solistų. Pirmą vietą

laimėjo Kauno - Panemunės rajono kultūros namų "Versmės" duetas: R. Mačiukaitė ir J. Bražiukaitė.

* Vilniuje įvyko dvidešimt antroji Tarybų Lietuvos mėgėjų judomųjų paveikslų šventė. Buvo parodyta šimtas penkiasdešimt juostų. Atrinkta keturiasdešimt, iš kurių geriausiomis pripažinta šešios dokumentinės juostos. Jose atsispindi istorija ir dabartis. Pirmą vietą laimėjo vilniečiai V. Gaigalas ir A. Slavinskas už vaidybinį filmą "Nenoriu nieko matyti". Šventėje iš viso įteikti trisdešimt trys pažymėjimai.

* Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejuje be nuolatinių išstatytų daiktų dar vyksta ir laikinos parodos. Prieš keletą mėnesių buvo rodoma "Valstiečių vyrų drabužiai". Šiomis dienomis atidaryta paroda, kuri pavadinta "Mainos rūbai margo svieto". Joje išstatyta apie penki šimtai penkiasdešimt dalykų. Parodą sudaro raštuoti audiniai ir nešioti drabužiai, kuriuose atsispindi praėję šimtmečiai. Pavyzdžiui, 10 -14 amžiaus archeologiniai radiniai: įvairūs papuošalai, atnaujinta žalvarinė kepuritė, rankinukai, audinių liekanos ir jų piešiniai. Iš šių raštuotų daiktų spėjama, kad lietuvių moterų drabužius sudarė galvos apdangalai, lininė palaidinė susegama sagėmis, sijonas, prijuostė, skara, puošta žalvarinėmis įvijomis ir ant krūtinės susegama sagėmis arba smeigtukais.

Nuo 16-tojo amžiaus Lietuvos gyventojų aprangoje pastebima luomų skirtumai. Lietuvos paprasti žmonės dėvėjo savo darbo rūbus. Dvarininkai ir turtingieji miestiečiai bei išsimokslinę žmonės dėvėjo puošnius drabužius iš įvežtų iš užsienio medžiagų. Buvo sekama Vakarų Europa, kuriai jau nuo 17-tojo amžiaus toną davė Pranzūzija.

16-tame amžiuje Renesanso laikais buvo būdingi stambių raštų aksominiai audiniai. Vyrų dėvėjo plačius, sunkios medžiagos ir laisvus drabužius. Moterų drabužiai buvo pritaikyti išryškinti kūno linijoms. 17 -18 amžiaus pirmoje pusėje baroko laikotarpiu buvo dėvimi auksu žerintys brokatiniai, dariniai išdėstyti, augalinių motyvų audiniai. Jie kūnui teikė didelį įspūdį. Klasicizmo laikais

i8-tojo amžiaus antroje pusėje ir 19-tojo pradžioje drabužiai pasižymi medžiagos paviršiaus sandaros ypatumu, švelniomis spalvomis, ištisinių raštų audimu ir taisyklingomis linijomis. Nuo 19-tojo amžiaus antrosios pusės drabužių išvaizda pradėjo pamėgdžioti praeities būdinguosius bruožus. Nešiota palaidinės su aukštomis apykaklėmis ir įvairiausi mezginiai. Apavas, papuošalai ir kitos mažmenos buvo derinamos prie bendros aprangos.

Parodoje audinius ir drabužius vaizdžiai papildo tų laikų portretai, raižiniai, piešiniai ir spalvoti atspaudai.

(„Literatūra ir menas“)

* Drauge su Vilniaus universiteto .400 m. jubiliejumi sutampa ir jame profesoriavusio Konstantino Sirvydo gimimo metinės. Jis buvo žymus lietuvių senosios literatūros ir kalbos profesorius. Jo tikslī gimimo data nežinoma. Pagal archyvų duomenis, jis galėjo gimti 1580–81 m. Prof. K. Jablonskis yra suradęs istorinių dokumentų, kad 16–17 amžiuje Dabužiuose ir Griežionyse, netoli Anykščių, gyvenę bajorai Sirvydai, iš kurių gali būti kilęs Konstantinas. Netoli Dabužių ir šiandien dar yra Sirvydų kaimas.

Yra žinoma, kad Sirvydas 1593 m. mokėsi įvairiose jėzuitų kolegijose. 1610 m. baigė Vilniaus universitetą. Apie dešimt metų lietuviškai sakė pamokslus šv. Jono bažnyčioje. Dirbo ir gveno drėgnuose Vilniaus kolegijos namuose. Manoma, kad susirgo džiova ir mirė 1631 m.

Didžiausias Sirvydo lituanistinis darbas, kuris tais laikais buvo labai reikšmingas, — tai trikalbis lenkų–lotynų–lietuvių kalbų žodynas — „Dictionarium trium linguarum“. Šis žodynas buvo perspausdintas net penkis kartus. Maskvos centriniame archyve išlikęs vienintelis šio žodyno originalas. Lietuvoje turima tik fotokopija. Si spausdinį tyrinėjęs filol. kandidatas K. Pakalka iš vandens ženklų yra nustatęs, kad jis buvo išspausdintas apie 1620 m. Penktasis atspausdinimas buvo 1713 m. K. Pakalkos apskaičiavimu, pirmame išspausdinime yra tik šeši tūkstančiai lietuviškų žodžių, bet jau trečiajame ir penktame — apie dešimt tūkstančių.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

DRAMINIS AR DRAMATINIS?

Gerbiamasis Redaktorau,

Labai prašau paaiškinti Jūsų redaguojamame „Kalbos“ skyriuje kai kuriuos žodžius, kurių vartojimas mūsų spaudoje man ne visai aiškus. Būsiu labai dėkinga.

Ar šalia termino *draminis* vartotinas ir *dramatinis*? Kai kurie autoriai, atrodo, jaučia skirtingą reikšmės niuansą ir rašo *draminis veikalas*, bet *dramatinė įtampa*. Kiti vartoja mišriai; tame pačiame straipsnyje rašo *draminis* ir *dramatinis* tai pačiai veiklų rūšiai pažymėti. Iš seniau siūlytų terminų *draminis* ir *dramiškas* (plg. A. Salys, Raštai, t. I, psl. 32) prigijo tik pirmasis. Ar taisytina *dramatinis į draminį* ir *dramatiškas į dramišką*, o *sudramatizuoti į sudraminti*?

Alina Skrupskelienė

Gerbiamoji Ponia,

Ruošiantis atsakyti į Jūsų klausimą, buvo patikrinti šie žodynai: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (Vilnius 1972); *Lietuvių kalbos žodynas* (paprastai vadinamas „akademiniu“, t. II, Vilnius 1969); *Tarptautinių žodžių žodynas* (Vilnius 1969); *Lietuvių kalbos vadovas* (sudarytas Pr.

Sirvydo žodynas — tai pirmasis spausdintas lietuvių kalbos žodynas. Jis davė pradžią lietuvių žodinės kalbos sudėčiai, o taip pat ir kalbotyrai. Manoma, kad šiuo žodynu naudojosi Liudvikas Rėza, užrašydamas lietuviškas dainas. („Kultūros barai“)

Skardžiaus, St. Barzduko ir J. M. Laurinaičio, išleistas Vokietijoje 1950 m.).

Visi JŪSŲ minimi terminai yra kilę iš žodžio *drama*. Šiam žodžiui vienas ar kitas minėtas žodynas duoda tokias reikšmes: 1. kiekvienas siužetinis kūrinys, parašytas dialogo forma; 2. dialogo formos literatūrinis veikalas, kuris skiriasi nuo komedijos konflikto rimtumu, pergyvenimų gilumu; 3. *prk.* (perkeltine reikšme) didelė, moralines kančias kelianti nelaimė, pvz. *šeimos drama*.

JŪSŲ minėtiems iš šio žodžio išvestiems terminams žodynai duoda tokias reikšmes:

draminis — susijęs su drama, jai priklausančias, pvz. *draminis veikalas*;

dramiškas — būdingas dramai, atitinkąs dramos reikalavimus, pvz. *dramiškas vaidinimas*;

dramatinis — 1. tas pat, kas *draminis*, 2. reiškiantis stiprius jausmus, pilnas dramatinio, sukrečiantis;

dramatiškas — gali būti vartojamas tokiomis pat reikšmėmis, kaip ir *dramatinis*;

draminti — pasakojamąjį veikalą perduoti į dramą;

dramatizuoti — 1. draminti, sudraminti, 2. *prk.* perduoti įvykio ar padėties rimtumą.

Iš terminų aptarimų paaiškėja, kad jie gali būti vartojami tiesiogine prasme, kai turi ką nors bendra su drama, kai kalbama apie draminių veikalą. Taip pat juos galima vartoti ir perkeltine prasme; tada jie reiškia bet kokią įtampą, susijaudinimą, nelaimę, perdėtą padėties rimtumą ir pan.

Griežtai imant, galima sakyti, kad visi čia minėti terminai gali būti vartojami abiem prasmėmis, tačiau *draminis* ir *draminti* lyg neišprasta vartoti perkeltine prasme; jie vartojami tik tada, kai kalbama apie dramos veikalą. Visi kiti terminai vartojami tiek tiesiogine, tiek perkeltine prasme.

Lietuvių kalbininkai buvo linkę būdvardžius darytis tiesiai iš vardininko *drama*, o ne iš kitų šios graikiškos kilmės žodžio linksnių kamieno (*dramat-*). Į *dramatinis*... rūšies būdvardžius buvo įprasta, kai, nusižiūrėję į kaimynus, ėmėme šias formas vartoti.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Vatikano laikraštis “L’Osservatore Romano” pradėjo naują laidą lenkų kalba. Ji nukreipta į Lenkiją. Su Lenkijos vyriausybe buvo vestos ilgos derybos, kad būtų duotos platesnės galimybės katalikų laikraščiams, bet vyriausybė vis teisinosi popieriaus stoka. Jei dabar Lenkijos vyriausybė kliudytų Vatikano laikraštį lenkų kalba platinti Lenkijoje, ji laužytų Helsinkio jos pasirašytą informacijų laisvės sutartį.

- Massachusetts aukščiausias teismas paskelbė, kad nesiderina su konstitucija naujas tos valstijos įstatymas, kuriuo buvo leista savanoriška malda mokyklose.

- Rumunijos sostinėje Bukarešte vėl atidaryta pamaldoms Išganytojo vardo bažnyčia, pirmąjį eilę aptarnaujanti italų kilmės gyventojus. Iškilnėse dalyvavo iš Romos atvykęs nuncijus ypatingiems reikalams arklv. Luigi Poggi. Jis koncelebravo Mišias su drauge atvykusiu šalpos organizacijos Caritas pirmininku arkiv. Motolese.

- Lenkijoje reguliariai kasmet auga skaičius pašaukimų į kunigus. 1971 m. kunigų seminarijose buvo 4.088, o 1979 jau 5.845.

- Ukrainiečių katalikų vyskupų sinodą uždarydamas popiežius Jonas Paulius II paskelbė, kad Lvovo, Ukrainos, arkivyskupo koadjutoriumi yra skiriamas ukrainiečių Filadelfijos arkivyskupas Mirosław Lubachivsky. Jis bus kardinolas Josip Slipyj įpėdinis. Kard. Slipyj šiuo metu yra dvasios vadovas 4,3 milijonų ukrainiečių katalikų pasaulyje. Jis yra 88 m. amžiaus.

J. Pr.

Paskala nekyla iš meilės, todėl jai nieko nėra šventa; ji nesilaiko tiesos, iškreipia viską ir tiki kiekvienu žodžiu, jei tik jis ką gerokai terlioja. Yra liežuvininkų, kurie musės negalėtų nužudyti, tačiau savo artimus pamažu užmuša, vogdami gerą jų vardą ir darydami iš mažiausio jų prasi Kaltimo didžiausią istoriją.

Šatrijos Ragana

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kotryna Grigaitytė. MARIŲ VĖJUI SKAMBANT. Lyrika. Viršelį ir iliustracijos — Pauliaus Jurkaus. Išleido "Darbininkas" 1980 m. 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. 108 psl., kaina 4 dol.

Juozas Kralikauskas. PO ULTIMATUMO. Premijuotas romanas. Viršelį — Marytės Barzdžiūtės. Išleido Liet. Knygos klubas 1980 m. 188 psl., kaina 6 dol.

Albinas Baranauskas. VINCO MAZURKEVIČIAUS ROMANAS. Viršelį ir aplankas — Petro Aleksos. Išleido Liet. Knygos klubas 1980 m. 280 psl., kaina 6 dol.

KALNAI IR SLĖNIAI. Čikagos Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos moksleivių metraštis (1978 - 1980 m.). Redaktoriai: Vida Momkutė, Rasa Plioplytė, Ramona Smilgaitė. Redakcinė komisija: Audrė Budrytė, Gailė Eidukaitė, Julija Gotceitaitė, Viktoras Gudas, Zita Kuliešytė, Nida Pemkutė, Rasa Tijūnėlytė. Metraščio globėjas — Juozas Masilionis. 118 psl., kaina 5 dol.

RATILAI. Kristijono Donelaičio Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos moksleivių metraštis (1979-1980 m.). Spaudai paruošė ir redagavo: Danutė Bindokienė ir Regina Kučienė. Nuotraukos ir užsklandos — Jono Tamulaičio. Viršelį — Jono Maleiškos. 136 psl., kaina nepažymėta.

Nuoširdžiai dėkojame "Laiškų lietuviams" rėmėjams

100 dol. aukojo Rytas ir Aušra Babickai.

12 dol. aukojo S. Butkienė

Po 7 dol. aukojo: A. Dundulis, J. Naikelis, S. Zatorskienė, J. Janušauskas.

Po 5 dol. aukojo: J. Abraitis, K. Balčiūnas, B. Karaškienė.

Po 4 dol. aukojo: J. Jusys, J. Litvinas, K. Jasiulevičius, J. Rugys.

3 dol. aukojo J. Dudienė.

Po 2 dol. aukojo: S. Barmienė, E. Matukas, A. Šimkus, J. Laučka, M. Veliuona, A. Nekrašius, S. Jckubauskas, L. Radvila, B. Butkienė, B. Kruopis, R. Kaunienė, J. Kanišauskas, N. Kaceckienė, J. Paronis, P. Želvys, A. Kašuba, J. Ališauskas, J. Sandargas, S. Martšauskas, J. Kačkelis, O. Danisevičius, A. Laukaitis, S. Statkus, T. Šaulienė, A. Balsys, G. Kaufmanienė, L. Balaišis, R. Andrijauskienė, D. Eidukienė, S. Galisienė, H. Moliejienė, V. Pleirienė, B. Stangenberg, J. Gritėnas, B. Lintakienė, A. Maskaliūnas, S. Santvaras, K. Stankūnas, E. Zenkevičienė, D. Balienė, V. Žebertavičius, S. Petrulis, O. Kaselienė, kun. V. Karalevičius, V. Matulionis, J. Orantienė, F. Valinskas, A. Barzdukas, J. Puteris, S. Paketuras, J. Arvydas, B. Baras, K. Barzdukas, L. Dainauskienė, S. Graužinienė, B. Jankauskas, S. Kybartas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėšytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.